

Bruksela, dnia 29.1.2025 r.
COM(2025) 26 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Roczne sprawozdanie dotyczące jednolitego rynku i konkurencyjności za 2025 r.

{SWD(2025) 11 final} - {SWD(2025) 12 final}

Wprowadzenie

Zdolność Unii Europejskiej do konkurowania i rozwijania się w ramach światowej gospodarki w obliczu bieżących wyzwań geopolitycznych ma zasadnicze znaczenie dla dobrobytu Europy. Wymaga to jasnego określenia jej mocnych i słabych stron na potrzeby przyszłościowej strategii ukierunkowanej na wyeliminowanie niedociągnięć, utrzymanie mocnych stron i wykorzystanie potencjału nowych możliwości.

Centralnym elementem długoterminowej konkurencyjności UE jest jednolity rynek, który obejmuje prawie 450 mln osób, 23 mln przedsiębiorstw i PKB w wysokości 17 bln EUR. Dzięki temu UE jest jedną z trzech największych gospodarek na świecie i odpowiada za około jedną szóstą gospodarki światowej. Utrzymujące się bariery na jednolitym rynku i obciążenia administracyjne utrudniają jednak pełne wykorzystanie potencjału UE. Integracja jednolitego rynku spowolniła, przy czym nadal występują bariery, w szczególności w odniesieniu do usług. Przedsiębiorstwa, zwłaszcza MŚP, zgłaszają trudności w radzeniu sobie z obciążeniami administracyjnymi i w przestrzeganiu regulacji rządowych. Prowadzenie działalności staje się przez to trudniejsze, a możliwość rozwoju przedsiębiorstw ograniczona.

Konkurencyjność gospodarki UE stoi w obliczu rosnącej presji z różnych stron. UE boryka się ze strukturalnie wysokimi cenami energii i energii elektrycznej. Te ostatnie są obecnie 2–3 razy wyższe niż w Stanach Zjednoczonych¹. Europejskie przedsiębiorstwa napotykać wyzwania w obszarze inwestycji i doświadczają trudności w komercjalizacji wyników badań naukowych, którą ogranicza fakt, że inwestycje publiczne i prywatne w najbardziej obiecujące technologie i sektory są niewystarczające. W rezultacie rozwój i wykorzystanie technologii cyfrowych i innych zaawansowanych technologii pozostają w tyle za konkurującymi gospodarkami. Brakuje również wykwalifikowanej siły roboczej. Coraz bardziej niestabilna sytuacja geopolityczna wymaga zwrócenia szczególnej uwagi na strategiczne zależności.

Wydajność w Europie stale pozostaje w tyle za Stanami Zjednoczonymi, ale ma ogromny potencjał poprawy. Wydajność pracy w UE, mierzona na podstawie skorygowanego PKB według siły nabywczej, była w 2023 r. równa 77,8 % poziomu w Stanach Zjednoczonych (zob. rys. 1). Z drugiej strony UE wyprzedza Zjednoczone Królestwo i Japonię, zarówno pod względem poziomu wydajności pracy, jak i jej dynamiki w ostatnich latach. W obrębie UE średnia ta maskuje pewne różnice, przy czym państwa członkowskie, które niedawno przystąpiły do UE, zbliżają się do poziomu w Stanach Zjednoczonych.

Maleje atrakcyjność Europy jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej. Od 2008 r. jedna trzecia przedsiębiorstw określanych jako „jednorożce” podjęła decyzję o przeniesieniu się za granicę². Tylko 4 z 50 największych przedsiębiorstw technologicznych ma siedzibę w UE, a żadne z najbardziej cenionych przedsiębiorstw unijnych nie utworzono od zera³ w ciągu ostatnich 50 lat⁴, co świadczy o braku dynamiki rynkowej, niewystarczającym klimacie innowacji oraz wysokich barierach wejścia na rynek i ekspansji. W rezultacie zmniejszyło się zaufanie do UE jako miejsca prowadzenia działalności, bezpośrednio

¹ Eurostat; amerykańska Agencja Informacji Energetycznej (EIA). Zob. sekcja 3.3.

² Były premier Mario Draghi, [„Przyszłość europejskiej konkurencyjności – strategia konkurencyjności dla Europy”](#). Część A, s. 2.

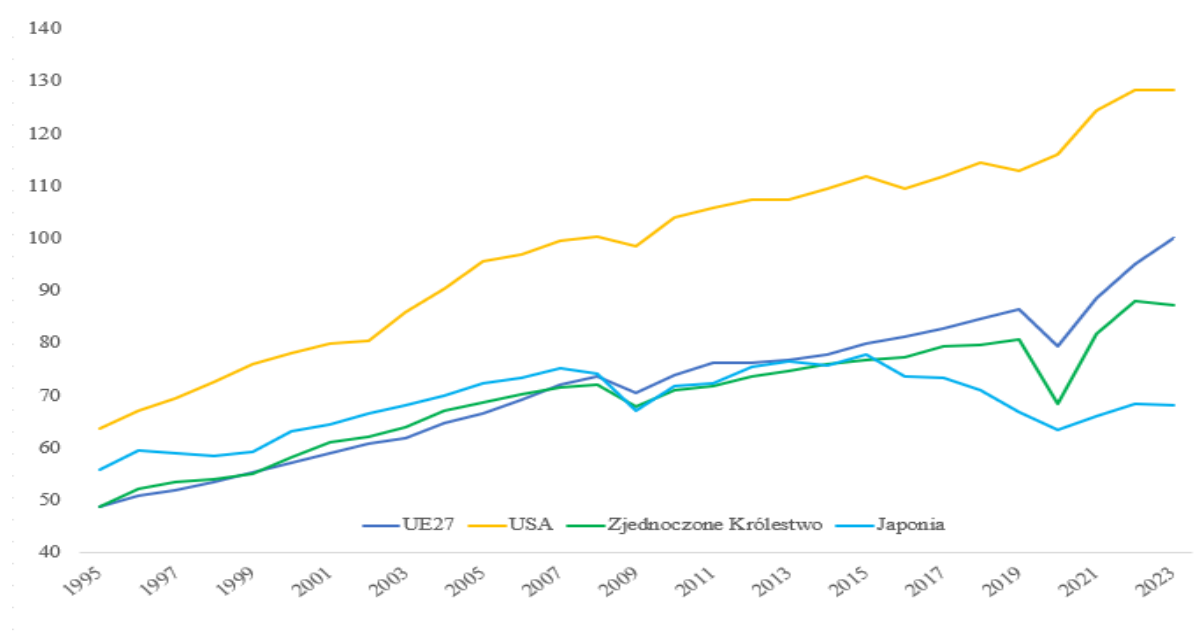
³ Powstały one faktycznie w wyniku połączeń, przejęć lub tworzenia firm typu spin-off z przedsiębiorstw o ugruntowanej pozycji.

⁴ Były premier Mario Draghi, [„Przyszłość europejskiej konkurencyjności – strategia konkurencyjności dla Europy”](#). Część A, s. 10.

inwestycje zagraniczne spadły, a znaczną część oszczędności gospodarstw domowych inwestuje się gdzie indziej. Jednocześnie istnieje ogromny potencjał zwiększenia inwestycji w sektory i technologie o kluczowym znaczeniu dla konkurencyjności UE z wykorzystaniem jej mocnych stron, jeżeli stworzy się odpowiednie warunki ramowe.

Roczne sprawozdanie dotyczące jednolitego rynku i konkurencyjności stanowi kontekst analityczny dla Kompasów konkurencyjności, przedstawionego w tym samym czasie jako pierwsza ważna inicjatywa nowej Komisji. Sprawozdanie to ma na celu postawienie diagnozy, która będzie stanowić podstawę Czystego Ładu Przemysłowego i strategii jednolitego rynku. Opiera się na sprawozdaniach byłego premiera Letty na temat jednolitego rynku⁵, byłego premiera Draghiego na temat konkurencyjności⁶ i byłego prezydenta Niinistö na temat gotowości⁷. Stanowi odpowiedź na apele przedsiębiorstw o umieszczenie konkurencyjności w centrum działań UE⁸.

Rysunek 1: Zmiany wydajności pracy w UE i innych rozwiniętych gospodarkach

Źródło: baza danych AMECO. PKB na mieszkańca według parytetów siły nabywczej (PPP) na godzinę pracy. Wartości indeksowane z UE na poziomie 100 w 2023 r.

⁹**Sprawozdanie zawiera analizę głównych czynników wpływających na długoterminową konkurencyjność i produktywność UE, a także stanu jednolitego rynku, wraz z 22 kluczowymi wskaźnikami efektywności (KPI).** Stanowi ono podstawę do dyskusji z państwami członkowskimi i Parlamentem Europejskim, umożliwiając podsumowanie sytuacji jednolitego rynku i konkurencyjności UE w ramach corocznego przeglądu postępów¹⁰ w następstwie wniosku Rady Europejskiej¹¹ w oparciu o komunikat z 2023 r. w sprawie

⁵ Były premier Enrico Letta, „[Znacznie więcej niż rynek](#)”.

⁶ Były premier Mario Draghi, „[Przyszłość europejskiej konkurencyjności – strategia konkurencyjności dla Europy](#)”.

⁷ Były prezydent Sauli Niinistö, „[Wzmacnianie odporności Unii Europejskiej w obliczu przyszłej niepewności](#)”.

⁸ Wezwania ze strony środowiska biznesu obejmują na przykład [deklarację z Antwerpii w sprawie europejskiego ładu przemysłowego](#).

⁹ Tegoroczna edycja sprawozdania odbiega od formuły 17+2 KPI z rocznego sprawozdania dotyczącego jednolitego rynku i konkurencyjności z 2024 r., uzupełniając ją niewielką liczbą elementów dodatkowych w celu pogłębienia analizy w obszarach o kluczowym znaczeniu.

¹⁰ [Komunikat „30-lecie jednolitego rynku”, COM\(2023\) 162 final](#).

¹¹ [W konkluzjach Rady Europejskiej \(EUCO\) z grudnia 2022 r.](#) zwrócono się do Komisji o przedstawienie na szczeblu UE strategii na rzecz zwiększenia konkurencyjności i wydajności.

długoterminowej konkurencyjności UE¹². Towarzyszą mu dwa dokumenty robocze służb Komisji zawierające dodatkowy zakres danych i analizę związaną z KPI, przegląd środków w zakresie odporności stosowanych przez wybrane podmioty o zasięgu globalnym oraz informacje z monitorowania ekosystemów przemysłowych. Uzupełnieniem tych elementów jest tabela wyników jednolitego rynku i konkurencyjności, zawierająca dodatkowe 150 wskaźników¹³.

W sprawozdaniu wskazano mocne strony, które należy wykorzystać, oraz słabe strony, którymi należy się zająć. Rozpoczyna się ono od oceny funkcjonowania jednolitego rynku i przechodzi do podsumowania konkurencyjności UE wzdłuż trzech osi Kompas konkurencyjności. Przeanalizowano w nim postępy UE w niwelowaniu luki innowacyjnej. W sprawozdaniu przedstawiono następnie aktualną sytuację dotyczącą czynników przyspieszających dekarbonizację przemysłu i inwestycje. Ponadto w sprawozdaniu przeanalizowano postępy w zwiększaniu bezpieczeństwa gospodarczego i zmniejszaniu zależności.

¹² [Komunikat „Długoterminowa konkurencyjność UE: perspektywa na przyszłość po 2030 r.”, COM\(2023\) 168 final.](#)

¹³ Komisja Europejska – tabela wyników jednolitego rynku.

SEKCJA 1 – Funkcjonujący jednolity rynek

Kluczowy wskaźnik	Przedmiot pomiaru	Cel	Najnowsza wartość
KPI nr 1: Wydajność pracy	PKB na przepracowaną godzinę według PPP.		77,8 % poziomu w USA (2023) 74,2 % poziomu w USA (2022)
KPI nr 2: Integracja na jednolitym rynku	Udział handlu między państwami członkowskimi UE w unijnym PKB.		23,8 % w przypadku towarów (2023) 26,0 % w przypadku towarów (2022) 7,6 % w przypadku usług (2023) 7,8 % w przypadku usług (2022)
KPI nr 3: Wskaźnik braku zgodności	Odsetek unijnych dyrektyw w sprawie jednolitego rynku transponowanych przez państwa członkowskie, w odniesieniu do których Komisja wszczęła postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w związku z nieprawidłową transpozycją.	< 0,5 %	0,9 % (2024 r.) 1,1 % (2023 r.)
KPI nr 4: Łatwość zapewnienia zgodności regulacyjnej	Łatwość zapewnienia zgodności regulacyjnej na podstawie wyników ankiety, w której przedsiębiorstwa odpowiadały na pytanie: „Jak oceniają Państwo łatwość przestrzegania w Państwa kraju regulacji rządowych i wymogów administracyjnych (np. zezwolenia, sprawozdawczość, prawodawstwo)? (1 = niezwykle trudne; (7 = niezwykle łatwe)” w badaniu dotyczącym globalnego indeksu konkurencyjności Światowego Forum Ekonomicznego.		3,87 (2023) 3,80 (2022.)

Legenda	Poprawa	Stabilnie	Pogorszenie
---------	---------	-----------	-------------

Dobrze funkcjonujący jednolity rynek jest kluczowym czynnikiem wzmacniającym wzrost wydajności, ponieważ zapewnia dużą pulę popytu i zdywersyfikowane źródła dostaw. Zapewnia przedsiębiorstwom możliwość ekspansji na potrzeby innowacji i rozwoju. Jednym z jego podstawowych atutów jest stabilne otoczenie oparte na praworządności. Poszanowanie praworządności ma kluczowe znaczenie dla funkcjonowania jednolitego rynku, zapewniając stabilne otoczenie działalności, które daje UE i jej państwom członkowskim globalną przewagę konkurencyjną. Dzięki praworządności powstaje otoczenie biznesowe, w którym przepisy są stosowane w sposób skuteczny i jednolity, przedsiębiorstwa mogą działać w innym państwie członkowskim na równych zasadach, co lokalne firmy, a środki budżetowe wydaje się w sposób przejrzysty i obiektywny.

Integracja jednolitego rynku postępuje wraz z rosnącą tendencją wzrostu handlu wewnątrzunijnego w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat. Transgraniczny handel towarami w UE wzrósł z nieco ponad 20 % PKB UE w 2018 r. do 23,8 % obecnie (KPI nr 2). Sytuacja w zakresie integracji usług jest bardziej zróżnicowana – poprawia się znacznie wolniej i z dużo niższych poziomów – z około 7 % PKB do 7,8 % w tym samym okresie. W 2023 r.

odnotowano istotny spadek w przypadku towarów i niewielki spadek w przypadku usług¹⁴, jednak poziomy te są znacznie wyższe niż przed pandemią. Niedawny spadek wartości handlu towarami można w dużym stopniu przypisać spadkowi cen energii, który spowodował obniżenie cen towarów będących przedmiotem handlu, chociaż nastąpił również spadek rzeczywistych ilości. Być może jest zbyt wcześnie, aby sformułować ostateczne wnioski na temat tych tendencji i trzeba poczekać na przyszłe dane.

1.1 Bariery na jednolitym rynku

Na przestrzeni lat UE usunęła wiele barier w handlu na jednolitym rynku, ale jednocześnie nadal pojawiają się nowe bariery i źródła rozdrobnienia. Single Market Barriers Tracker (narzędzie do gromadzenia danych na temat barier na jednolitym rynku)¹⁵, a także analiza Europejskiego Okrągłego Stołu ds. Przemysłu¹⁶, EuroChambres¹⁷ i innych zainteresowanych stron wskazują na tendencję w kierunku coraz większych barier. Do określenia odpowiedniej reakcji politycznej w celu zmniejszenia tych barier konieczne jest monitorowanie z różnych perspektyw.

Jeżeli chodzi o usługi, jednolity rynek jest nadal rozdrobniony ze względu na łączny wpływ barier regulacyjnych i administracyjnych. Najważniejsze bariery regulacyjne obejmują wymogi prawne dotyczące dostępu do zawodów regulowanych i przedsiębiorstw, które mogą świadczyć usługi, a także rozbieżne przepisy dotyczące zatrudnienia i podatków. Bariery administracyjne obejmują złożone wymogi dotyczące zgłaszania delegowania pracowników i poświadczania zakresu zabezpieczenia społecznego. Złożoność prawa spółek i różnice między przepisami obowiązującymi w różnych państwach członkowskich, które mają zastosowanie przy zakładaniu nowej firmy lub rejestracji spółki zależnej, pozostają barierą dla usług uzależnionych od bliskości klientów.

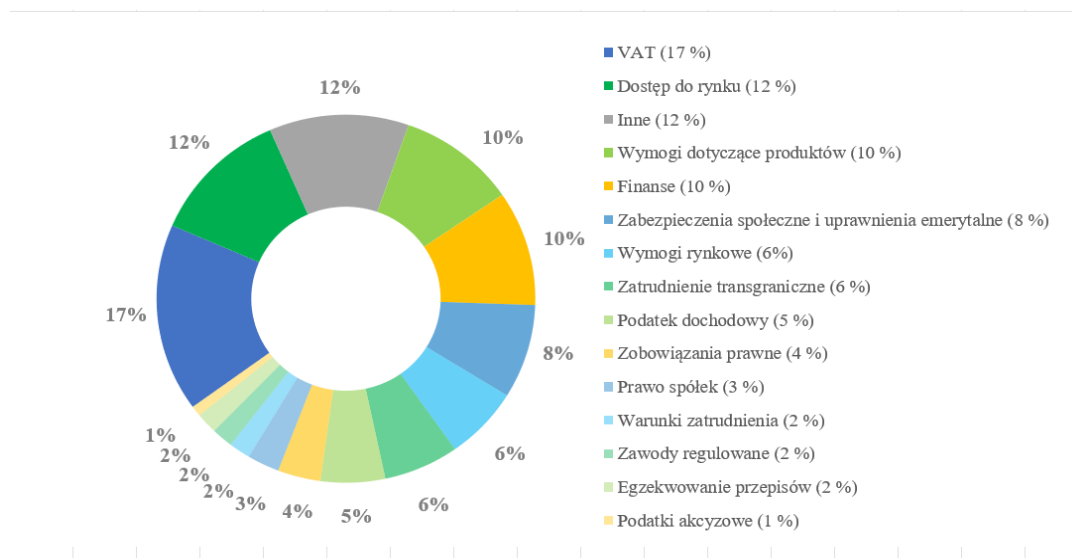
¹⁴ Oprócz wyraźnego efektu cenowego istnieje szereg przyczyn, które mogą utrudniać handel wewnątrzunijny, w tym rosnące znaczenie globalnych łańcuchów wartości, napięcia geopolityczne, zmiany strukturalne w gospodarce UE, takie jak spadek produkcji i wzrost usług, decyzja Zjednoczonego Królestwa o wystąpieniu z UE oraz utrzymujące się bariery w handlu i inwestycjach, np. bariery pozataryfowe i różnice regulacyjne.

¹⁵ Single Market Barriers Tracker jest narzędziem utworzonym na podstawie [rozporządzenia w sprawie jednolitego portalu cyfrowego](#) w celu gromadzenia danych obywateli i przedsiębiorstw na temat przeszkód na jednolitym rynku: [Single Market Barriers Tracker](#).

¹⁶ [Jednolity rynek – kompendium przeszkód – 13 lutego 2024 r.](#)

¹⁷ Badanie jednolitego rynku Eurochambres: [Przezwyciężanie przeszkód, opracowywanie rozwiązań](#).

Rysunek 2: Zgłoszone bariery według kategorii, w podziale na 15 największych.

Źródło: tablica narzędzia Single Market Barriers Tracker, z wykorzystaniem danych z portalu Twoja Europa, ankiety dla MŚP, systemu SOLVIT i portalu Twoja Europa – Porady (YEA) w okresie od 2022 r. do października 2024 r.

Wewnątrzunijny transgraniczny przepływ towarów często napotyka różnego rodzaju bariery, co ilustrują dane z narzędzia Single Market Barriers Tracker. Na przykład krajowe wymogi dotyczące pakowania i etykietowania zmuszają producentów do dostosowania produktów do konkretnych państw członkowskich, zamiast do całego jednolitego rynku. Dostęp do rynku w zakresie towarów jest również utrudniony ze względu na bariery prawne i administracyjne przeszkadzające w wejściu na rynek, w tym konieczność uzyskania zezwoleń i pozwoleń. Zainteresowane strony regularnie informują o barierach pozaprawnych, takich jak terytorialne ograniczenia dostaw¹⁸ (zob. sekcja 1.4 poniżej dotycząca swobodnego przepływu towarów). Jedną z przeszkód dla towarów jest ograniczenie dostępu do rynku przez wymogi systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta. Wymogi rynkowe określone przez państwa członkowskie w zakresie wzajemnego uznawania towarów niezharmonizowanych oraz wywozu, transportu i wykorzystania materiałów wtórnych jeszcze bardziej rozdrobniły jednolity rynek. Na rys. 2 przedstawiono przegląd 15 głównych barier zgłoszonych w ramach narzędzia Single Market Barriers Tracker.

1.2 Wdrażanie i egzekwowanie prawa na jednolitym rynku

Państwa członkowskie UE i Komisja ponoszą wspólną odpowiedzialność za egzekwowanie prawa UE, w tym za zapewnienie przestrzegania przepisów dotyczących jednolitego rynku i egzekwowania praw obywateli. Działania Komisji mające na celu zapewnienie zgodności obejmują trzy główne aspekty: wzmocnienie działań na rzecz zapobiegania barierom, współpracę z państwami członkowskimi i działania naprawcze w zakresie egzekwowania przepisów.

Jeśli chodzi o prewencyjny aspekt egzekwowania przepisów, Komisja ściśle współpracuje z państwami członkowskimi w celu zapewnienia skutecznego wdrożenia istniejących mechanizmów powiadamiania i ich przejrzystości. W odpowiedzi na wniosek państw

¹⁸ Terytorialne ograniczenia dostaw to bariery narzucone przez prywatnych dostawców w łańcuchu dostaw, które mogą mieć wpływ na sprzedawców detalicznych lub hurtowników. Mogą one utrudniać lub ograniczać możliwości tych podmiotów w zakresie pozyskiwania towarów w państwach UE innych niż te, w których mają siedzibę, lub uniemożliwiać im dystrybucję (tj. odsprzedaż) towarów do krajów UE innych niż kraj, w którym mają siedzibę.

członkowskich Komisja uruchomiła i dalej rozwija pojedynczy punkt przyjmowania powiadomień – platformę internetową zapewniającą przegląd różnych procedur powiadamiania wynikających z przepisów sektorowych mających znaczenie dla jednolitego rynku i łatwy dostęp do tych procedur.

Grupa Zadaniowa ds. Egzekwowania Przepisów dotyczących Jednolitego Rynku (SMET) przyczynia się do wzrostu poczucia wspólnej odpowiedzialności między Komisją a państwami członkowskimi, aby właściwie wdrażać przepisy UE i współpracować w celu usunięcia konkretnych barier na jednolitym rynku. Sprawozdanie grupy SMET¹⁹ zawiera kompleksowy przegląd tej kwestii. Przykłady rezultatów wypracowanych w ciągu ostatnich kilku lat to usunięcie ponad 90 barier administracyjnych utrudniających wydawanie pozwoleń na energię wiatrową i słoneczną oraz wsparcie dla wprowadzenia pięciu dobrych praktyk w zakresie wydawania pozwoleń, które przyczyniają się do zwiększenia inwestycji w energię odnawialną. Współpraca w ramach SMET pomogła również zmniejszyć dyskryminację ze względu na IBAN w pięciu obszarach (podatki, świadczenia socjalne, emerytury, świadczenia opieki zdrowotnej i telekomunikacja). Trwa identyfikowanie nowych projektów w ramach SMET dotyczących innych obszarów, takich jak usługi cyfrowe, wymogi dotyczące pakowania i etykietowania oraz wzajemne uznawanie²⁰.

Jeśli chodzi o naprawczy aspekt egzekwowania przepisów jednolitego rynku, sytuacja stale się poprawia. Według tabeli wyników jednolitego rynku²¹ nastąpił dalszy spadek liczby postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego dotyczących jednolitego rynku (spadek o 6 % w ciągu ostatniego roku), które Komisja wszczęła przeciwko państwom członkowskim UE w związku z niewłaściwym wdrożeniem unijnego prawodawstwa²². Liczba uchybień w poszczególnych państwach członkowskich jest bardzo zróżnicowana, a sektory, których dotyczy najwięcej postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na jednolitym rynku, to środowisko (35 %), transport (17 %) i energetyka (12 %). Komisja kontynuuje również egzekwowanie unijnego prawa konkurencji wobec antykonkurencyjnych zachowań przedsiębiorstw, które stwarzają bariery dla właściwego funkcjonowania jednolitego rynku. Według Trybunału Sprawiedliwości osoby fizyczne mogą ubiegać się o odszkodowanie finansowe, jeśli dane państwo członkowskie poważnie naruszyło prawo unijne.

Wskaźnik braku zgodności powoli zmniejsza się w porównaniu z poprzednimi wysokimi poziomami, ale nadal nie osiąga wartości docelowej UE²³. Jest on mierzony jako odsetek unijnych dyrektyw w sprawie jednolitego rynku transponowanych przez państwa członkowskie, w odniesieniu do których Komisja wszczęła postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w związku z nieprawidłową transpozycją (KPI nr 3). Wskaźnik braku zgodności znacznie wzrósł z 0,8 % w 2018 r. do szczytowego poziomu 1,4 % w 2020 r., a obecnie powoli spada do 0,9 % w 2023 r. Pozostaje jednak znacznie powyżej wartości docelowej UE, wynoszącej 0,5 %.

Akt o sytuacji nadzwyczajnej na rynku wewnętrznym i odporności rynku wewnętrznego²⁴ zwiększa gotowość i reagowanie na sytuacje kryzysowe poprzez

¹⁹ [Komisja Europejska, sprawozdanie SMET.](#)

²⁰ [Sprawozdanie SMET.](#)

²¹ [Tabela wyników jednolitego rynku.](#)

²² [Tabela wyników jednolitego rynku.](#) Udało się zmniejszyć liczbę toczących się postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, mimo że wszczęto o 25 % więcej nowych postępowań w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym (wzrost do 172 ze 138).

²³ Komisja Europejska – [tabela wyników jednolitego rynku.](#)

²⁴ [Akt o sytuacji nadzwyczajnej na rynku wewnętrznym i odporności rynku wewnętrznego.](#)

przeciwdziałanie zakłóceniom w łańcuchach dostaw i poprawę koordynacji między państwami członkowskimi. Komisja wdraża plany awaryjne, w tym symulacje kryzysowe i ulepszone narzędzia komunikacji, aby zapewnić sprawne funkcjonowanie jednolitego rynku dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów.

1.3 Transgraniczne świadczenie usług na jednolitym rynku

Sektor usług odpowiada za około 70 % PKB i zatrudnienia w UE²⁵, ale jednolity rynek usług nadal osiąga wyniki poniżej jego potencjału. Wielkość handlu usługami transgranicznymi wynosi mniej niż jedną trzecią handlu towarami²⁶ i w przeciwieństwie do towarów nie jest wyższa niż w przypadku handlu usługami z państwami trzecimi. Wzrost wydajności pracy w sektorze usług również pozostaje niski²⁷ i negatywnie wpływa na konkurencyjność zarówno samego sektora usług, jak i przemysłu wytwórczego UE, ponieważ usługi wytwarzają prawie 40 % wartości dodanej w przemyśle wytwórczym²⁸.

Zgodnie z dyrektywą usługową, której celem jest usunięcie barier dla inwestycji i handlu usługami transgranicznymi, państwa członkowskie dysponują znaczną swobodą w ustanawianiu własnych przepisów. Prowadzi to do ogromnej różnorodności przepisów krajowych. Chociaż szczegółowe wymogi krajowe mogą być uzasadnione i proporcjonalne do osiągnięcia uzasadnionych celów interesu publicznego, nakładają one bariery na specjalistów i przedsiębiorstwa pragnące oferować usługi w innych państwach członkowskich UE. Komisja szacuje, że pomimo początkowego zmniejszenia barier regulacyjnych w następstwie transpozycji dyrektywy usługowej około 60 % tych barier pozostaje takich samych, jak 20 lat temu²⁹, przy ograniczonym wzajemnym uznawaniu.

Sektory usług, takie jak budownictwo i handel detaliczny, mają duże znaczenie gospodarcze, ale osiągają wyniki poniżej potencjału³⁰. Podaż nowych mieszkań i renowacja europejskich zasobów budowlanych są spowalniane przez złożone otoczenie regulacyjne i administracyjne charakteryzujące się dużymi różnicami nie tylko między państwami członkowskimi, ale również w obrębie państw członkowskich, co ogranicza transgraniczne świadczenie usług budowlanych. Inne przykłady obejmują ograniczenia dotyczące przedsiębiorczości detalicznej i codziennych operacji detalicznych, które stanowią istotną przeszkodę dla osiągnięcia lepszych wyników w sektorze detalicznym i wywołują skutki uboczne w całym łańcuchu dostaw i dla konsumentów.

Państwa członkowskie ograniczają dostęp do ponad 5 700 zawodów regulowanych w UE³¹, które obejmują około 22 % ludności aktywnej zawodowo³². Odsetek siły roboczej w zawodach regulowanych różni się znacznie w poszczególnych państwach członkowskich

²⁵ [Tabela wyników jednolitego rynku. „Dostęp do usług i rynków usług”.](#)

²⁶ Wynika to głównie z barier, o których mowa w sekcji 1.1 powyżej, takich jak regulacja zawodów i przedsiębiorstw, które mogą świadczyć usługi, rozbieżne przepisy prawa pracy i prawa podatkowego, złożone wymogi dotyczące zgłaszania delegowania pracowników i poświadczania zakresu zabezpieczenia społecznego.

²⁷ [EBC, Eurostat](#). Wzrost wydajności pracy w sektorze usług w UE jest niższy niż w przemyśle wytwórczym (0,96 % w porównaniu z 1,55 % w latach 2010–2019). Wzrost wydajności pracy na godzinę w sektorze usług w UE jest również niższy niż w Stanach Zjednoczonych (wzrost o 3,8 % w porównaniu z 12,4 % w latach 2019–2024).

²⁸ Konsorcjum ECSIP, Badanie na temat relacji między przemysłem a usługami pod względem produktywności i tworzenia wartości.

²⁹ [30 lat jednolitego rynku – podsumowanie i perspektywa na przyszłość; Business Europe, Przykłady barier na jednolitym rynku stojących przed przedsiębiorstwami – 2023 r.](#)

³⁰ Na przykład budownictwo odpowiada za 11 % unijnego PKB, ale stanowi zaledwie 1 % wewnątrzunijnego handlu usługami. Godzinna wydajność pracy w sektorze budowlanym wynosi około 35 EUR na godzinę, czyli o 30 % mniej niż w przemyśle wytwórczym.

³¹ [Baza danych zawodów regulowanych.](#)

³² [Mierzenie upowszechnienia i wpływu regulacji zawodów na rynek pracy w UE.](#)

i waha się od 14 % w Danii do 33 % w Niemczech³³. Regulacja zawodów może realizować cele leżące w interesie ogólnym, ale odbywa się kosztem możliwości wykonywania tych zawodów przez obywateli danego kraju i innych obywateli UE, chyba że spełniają oni wymogi określone w prawie krajowym. Biorąc pod uwagę zbiór zawodów, których przedstawiciele są najczęściej zatrudniani przez przedsiębiorstwa jako usługodawcy zewnętrzni, takich jak księgowi, architekci, inżynierowie budownictwa i prawnicy, stopień restrykcyjności jest bardzo zróżnicowany, przy czym niektóre państwa członkowskie nie nakładają żadnych ograniczeń, podczas gdy inne znacznie ograniczają możliwość wykonywania zawodu przez cudzoziemców³⁴.

W przypadku gdy państwo członkowskie reguluje dany zawód, obywatele innych państw członkowskich są zobowiązani do poddania się procedurze uznania ich kwalifikacji zawodowych. Dzięki procesom ustanowionym na podstawie dyrektywy w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych³⁵ ponad 90 % z prawie 1 mln wniosków o uznanie kwalifikacji zostało rozpatrzonych pozytywnie³⁶. Obywatele napotykają jednak praktyczne problemy w staraniach o uznanie ich kwalifikacji zawodowych³⁷. Ciągłym wyzwaniem jest również powolne i nieefektywne uznawanie kwalifikacji obywateli państw trzecich, co ogranicza mobilność, przyczynia się do zjawiska nadmiernych kwalifikacji i ogranicza integrację na unijnym rynku pracy. Komisja pracuje nad możliwymi rozwiązaniami mającymi na celu przyspieszenie i uproszczenie systemu uznawania kwalifikacji zawodowych.

Mimo iż zgłoszenia delegowania pracowników mogą być uzasadnione dla ochrony ich praw, stanowią one istotną barierę administracyjną dla tymczasowego transgranicznego świadczenia usług. Komisja współpracuje z organami państw członkowskich w ramach Grupy Zadaniowej ds. Egzekwowania Przepisów dotyczących Jednolitego Rynku celem zapewnienia, aby obowiązki w zakresie zgłaszania delegowania były uzasadnione i proporcjonalne. Komisja zaproponowała ponadto rozporządzenie w sprawie ustanowienia wspólnego dobrowolnego portalu cyfrowego w celu uproszczenia zgłaszania delegowania pracowników, połączonego z systemem wymiany informacji na rynku wewnętrznym (IMI)³⁸. Pozwoliłoby to przedsiębiorstwom na zgłaszanie delegowania w jednym miejscu w odniesieniu do wszystkich państw UE za pomocą publicznego interfejsu oraz zmniejszyłoby obciążenia administracyjne dla przedsiębiorstw i organów krajowych, a jednocześnie chroniłoby prawa pracowników.

Sektor pocztowy stoi przed wyzwaniami związanymi ze strukturalnym spadkiem działalności w zakresie przesyłek listowych i rosnącymi kosztami jednostkowymi, co wywiera presję na koszt usługi powszechnej. Sektor usług pocztowych ma zasadnicze znaczenie dla gospodarki i jednolitego rynku, ponieważ generuje 0,8 % unijnego PKB i zatrudnia 1,65 mln osób. Nowi uczestnicy rynku, zwłaszcza giganci handlu elektronicznego, zakłócają konkurencję w dziedzinie dostawy paczek. Według niedawnego badania³⁹ sektor ten stoi przed takimi wyzwaniami, jak rosnąca fragmentacja regulacyjna i rozbieżne poziomy

³³ Jak wyżej.

³⁴ Komisja Europejska, [Tabela wyników jednolitego rynku](#), „Bariery w dostępie do sektora zawodów regulowanych”; baza danych dotyczących wskaźnika restrykcyjności UE (EURI).

³⁵ [Dyrektywa w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych](#).

³⁶ [Baza danych zawodów regulowanych](#).

³⁷ Chociaż procedury automatycznego uznawania kwalifikacji oparte na zharmonizowanych minimalnych wymogach w zakresie kształcenia lub na doświadczeniu zawodowym mają zastosowanie do określonych zawodów i sektorów, ich zakres w praktyce jest zbyt ograniczony, a procedury zbyt często pozostają złożone i powolne.

³⁸ [Wniosek Komisji](#) z 13 listopada 2024 r. w sprawie utworzenia jednolitego cyfrowego portalu zgłoszeń.

³⁹ [Rynek wewnętrzny, przemysł, przedsiębiorczość i MŚP – usługi pocztowe](#).

jakości.

1.4 Transgraniczny przepływ towarów na jednolitym rynku

Nowe ramy prawne (NLF) spowodowały poprawę prawodawstwa UE dotyczącego produktów, ale towarzyszą im problemy. Nowe ramy prawne, obejmujące produkty takie jak baterie, maszyny i środki ochrony indywidualnej⁴⁰, stanowią podstawę około 80 % produkcji przemysłowej i 74 % produkcji wewnątrzunijnej. W ocenie nowych ram prawnych z 2022 r. stwierdzono jednak naglące problemy, w tym potencjalne wpływy zagraniczne, nielegalne praktyki i luki w kwestiach cyfryzacji i gospodarki o obiegu zamkniętym. Sprostanie tym wyzwaniom ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia spójności i zmniejszenia kosztów ponoszonych przez podmioty gospodarcze i organy publiczne.

Swobodny przepływ towarów jest utrudniony, gdy produkty nie spełniają wymogów w zakresie zdrowia, bezpieczeństwa i zrównoważonego rozwoju. Unijne ramy nadzoru rynku mają na celu przeciwdziałanie temu zjawisku i dotyczą wszystkich produktów niespożywczych objętych prawodawstwem harmonizacyjnym. Produkty te stanowią około dwóch trzecich wewnątrzunijnego handlu towarami. Komisja wspiera i koordynuje działania organów krajowych, które sprawdzają zgodność produktów wprowadzanych do obrotu w UE i finansują 36 bieżących wspólnych działań w zakresie egzekwowania przepisów w różnych sektorach produktów objętych unijnym prawodawstwem harmonizacyjnym. W 2024 r. organy egzekwowania prawa zarejestrowały ponad 36 916 dochodzeń w sprawie produktów niespożywczych i podjęły działania w ponad 23 389 przypadkach w celu ochrony konsumentów i zapewnienia przedsiębiorstwom równych warunków działania.

Nowe tendencje w zakresie międzynarodowego handlu elektronicznego i rekonfiguracji łańcucha dostaw wywierają presję na kontrole celne, nadzór rynku i organy ochrony konsumentów. Liczba paczek w handlu elektronicznym przywożonych do UE wzrosła z 1,1 mld w 2022 r. do 2,2 mld w 2023 r. i oczekuje się, że w 2024 r. osiągnie 4 mld. W 2023 r. na granicy UE i na jednolitym rynku zatrzymano około 152 mln podrobionych towarów, co stanowi znaczny wzrost w porównaniu z 86 mln w 2022 r.⁴¹ Podjęto istotne działania w celu sprostania wyzwaniu, jakim jest wprowadzanie towarów niezgodnych z wymogami na jednolity rynek, w tym poprzez sprzedaż przez internet. Obejmuje to wdrożenie rozporządzenia w sprawie nadzoru rynku⁴² przy wsparciu Unijnej Sieci ds. Zgodności Produktów, przyjęcie rozporządzenia w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów⁴³ w celu wzmocnienia przepisów dotyczących bezpieczeństwa produktów oraz wnioski dotyczące reformy unii celnej UE w celu skuteczniejszej kontroli przywozu produktów. Ponadto Komisja podejmuje działania na podstawie aktu o usługach cyfrowych.

Terytorialne ograniczenia dostaw w handlu detalicznym i hurtowym powodują fragmentację jednolitego rynku, ograniczają wybór dla konsumentów i przyczyniają się do znacznych różnic cenowych w całej UE⁴⁴. Ograniczenia te są nakładane przez

⁴⁰ Baterie: [rozporządzenie \(UE\) 2023/1542](#); maszyny: [rozporządzenie \(UE\) 2023/1230](#); środki ochrony indywidualnej: [rozporządzenie \(UE\) 2016/425](#).

⁴¹ Stwarza to szczególne wyzwania dla bezpieczeństwa produktów i nadzoru rynku, ponieważ spośród zidentyfikowanych niebezpiecznych produktów w UE około 3/4 pochodzi spoza UE i nie wszystkie produkty konsumpcyjne podlegają wymogowi ustanowienia osoby odpowiedzialnej w UE, do której można dotrzeć w celu podjęcia działań naprawczych. Ma to negatywny wpływ na równość warunków działania w UE.

⁴² [Rozporządzenie \(UE\) 2019/1020](#).

⁴³ [Rozporządzenie \(UE\) 2023/988](#).

⁴⁴ W niezależnym badaniu przeprowadzonym na zlecenie Komisji Europejskiej w 2020 r. oszacowano, że w przypadku usunięcia terytorialnych ograniczeń dostaw konsumenci mogliby zaoszczędzić do 14,1 mld EUR rocznie na zakupie niektórych produktów.

producentów dużych marek, aby uniemożliwić lub znacznie utrudnić sprzedawcom detalicznym zakup produktów w jednym państwie członkowskim i ich odsprzedaż w innym państwie członkowskim. Chociaż prawo konkurencji jest skutecznym narzędziem karania takich praktyk⁴⁵, wiele z nich nie wchodzi w zakres jego stosowania⁴⁶. Aby znaleźć rozwiązania tego problemu, Komisja rozpoczęła wraz z państwami członkowskimi w ramach SMET proces gromadzenia danych i zainicjuje dialog z odpowiednimi zainteresowanymi stronami z branży (detalistami i hurtownikami, producentami, konsumentami).

Zharmonizowane normy techniczne wspierają swobodny przepływ towarów poprzez zapewnienie, aby produkty spełniały wymogi w zakresie bezpieczeństwa, jakości i wydajności we wszystkich państwach członkowskich. Oznakowanie CE świadczy o tym, że produkty są zgodne ze zharmonizowanym prawodawstwem UE dotyczącym produktów, co pozwala na ich sprzedaż w całej Europie. Normy zmniejszają bariery w handlu, zapewniają interoperacyjność produktów i zwiększają konkurencyjność europejskich przedsiębiorstw. Ramy normalizacyjne cechują się czasem niedostateczną szybkością i sprawnością, w szczególności w przypadku nowych łańcuchów wartości na rzecz transformacji ekologicznej i cyfrowej. Niezwykle ważne jest zachęcanie do szybkiego opracowywania norm i udziału przemysłu UE w pracach nad wnioskami o normalizację w obszarach kluczowych dla konkurencyjności UE. Takie obszary priorytetowe są ustalane raz do roku w ramach rocznego programu prac Unii w zakresie normalizacji europejskiej⁴⁷. Komisja dokonuje obecnie oceny ram prawnych dotyczących normalizacji europejskiej w celu określenia dalszych działań.

Ocena rozporządzenia w sprawie etykietowania wyrobów włókienniczych wskazuje na mnogość wymogów dotyczących etykietowania. Zwiększa to złożoność informacji przekazywanych klientom i powoduje podział jednolitego rynku. Stwierdzono w niej również,⁴⁸ że istniejące ramy regulacyjne na szczeblu europejskim nie obejmują informacji związanych z recyklingiem ani etykiet niefizycznych, tj. etykietowania cyfrowego.

1.5 Obciążenia regulacyjne na jednolitym rynku

Przedsiębiorstwa postrzegają obciążenia regulacyjne w Europie jako zbyt duże, przy czym 32 % przedsiębiorstw w UE uznaje przepisy za „poważną przeszkodę” dla ich działalności inwestycyjnej. Kolejne 34 % przedsiębiorstw w UE postrzega regulacje jako niewielką przeszkodę, co oznacza, że łącznie dwie trzecie przedsiębiorstw uważa, że nadmierne regulacje utrudniają im inwestowanie⁴⁹. Dla porównania jedynie 21 % przedsiębiorstw w Stanach Zjednoczonych określa „regulacje biznesowe” jako główną przeszkodę dla inwestycji. W porównaniu z poprzednim rokiem obciążenie związane z regulacjami rządowymi było zasadniczo postrzegane przez przedsiębiorstwa z UE w podobny sposób (przy czym odnotowano niewielką poprawę oceny z 3,4 w 2019 r. do 3,9 w 2023 r.⁵⁰), choć nadal jako zbyt uciążliwe (zob. KPI nr 4).

41 % przedsiębiorstw uważa zwiększone obciążenie regulacyjne za główny czynnik

⁴⁵ 23 maja 2024 r. Komisja nałożyła na firmę Mondelez karę w wysokości 337,5 mln EUR za utrudnianie transgranicznego handlu czekoladą, herbatnikami i wyrobami kawowymi. Wcześniej w 2019 r. Komisja nałożyła na firmę AB InBev karę w wysokości 200 mln EUR za ograniczanie transgranicznej sprzedaży piwa.

⁴⁶ Unijne prawo konkurencji ma zastosowanie tylko wtedy, gdy terytorialne ograniczenia dostaw są zawarte w antykonkurencyjnych porozumieniach lub gdy dominujący podmiot narzuca je jednostronnie.

⁴⁷ [Roczny program prac Unii w zakresie normalizacji europejskiej na 2024 r.](#)

⁴⁸ [Przegląd rozporządzenia \(UE\) nr 1007/2011](#). Na przykład: „Ponadto trwają coraz bardziej złożone i szybkie prace nad nowymi włóknami, a nowe technologie recyklingu szybko stają się dostępne, co wymaga lepszej identyfikacji włókien”, „technologie etykietowania cyfrowego są obecnie łatwo dostępne i przystępne cenowo”.

⁴⁹ EBI, [Bariery inwestycyjne w UE](#).

⁵⁰ W skali od 1 do 7, gdzie 1 = niezwykle złożone, a 7 = niezwykle proste.

ryzyka negatywnie wpływający na atrakcyjność UE jako miejsca dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ)⁵¹. Może to częściowo tłumaczyć znaczny spadek udziału UE w rocznych globalnych przepływach BIZ z 36 % (2019 r.) do 4 % (2023 r.)⁵². Obciążenia regulacyjne są szczególnie uciążliwe dla MŚP. 28 % MŚP w UE zgłasza, że ponad 10 % ich pracowników zostało zatrudnionych w celu oceny i przestrzegania wymogów i norm regulacyjnych⁵³. Na przykład procedury udzielania pozwoleń dla nowych lub zmodernizowanych zakładów produkcyjnych mogą być czasochłonne i kosztowne i mogą obejmować interakcje z wieloma administracjami publicznymi. Kolejne kwestie wielokrotnie podnoszone przez przedsiębiorstwa jako szczególnie uciążliwe to: delegowanie pracowników, sprawozdawczość przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju i przepisy dotyczące chemikaliów.

1.6 Narzędzia cyfrowe na rzecz jednolitego rynku

Podmioty gospodarcze zgłaszają trudności związane z dostępem do informacji i dopełnianiem formalności administracyjnych online. Według niedawnych badań⁵⁴ główne problemy obejmują trudności w dostępie do informacji na temat przepisów i wymogów oraz zbyt skomplikowane procedury administracyjne. W celu rozwiązania tego problemu narzędzia cyfrowe mogą ułatwić dostęp i zmniejszyć obciążenie administracyjne. Na przykład jednolity portal cyfrowy to unijna inicjatywa na rzecz administracji elektronicznej, która już teraz służy jako punkt kompleksowej obsługi dla przedsiębiorstw i obywateli, którzy chcą pracować, studiować lub prowadzić działalność gospodarczą w innym kraju UE. Jego zakres stopniowo rozszerza się o dodatkowe obszary i inicjatywy ustawodawcze⁵⁵. Nadal jednak potrzebne są znaczne postępy, zwłaszcza jeśli chodzi o uczynienie procedur przystępnymi dla użytkowników transgranicznych.

Rozdrobniona współpraca między organami państw członkowskich a Komisją Europejską może zagrozić skutecznemu wdrażaniu prawa UE. System wymiany informacji na rynku wewnętrznym (IMI) odgrywa ważną rolę w ułatwianiu współpracy i szybkiej wymiany informacji między ponad 12 000 organami publicznymi w całej Europie. W ubiegłym roku do IMI włączono bazę danych zawodów regulowanych. Dodatkowe zastosowania IMI, takie jak proponowane utworzenie jednolitego cyfrowego portalu zgłaszania delegowania pracowników, mogłyby dodatkowo zmniejszyć obciążenie administracyjne.

Niespójne stosowanie faktur elektronicznych dodatkowo komplikuje procedury administracyjne dla przedsiębiorstw, zwłaszcza w procedurach udzielania zamówień publicznych. Dyrektywa w sprawie fakturowania elektronicznego w zamówieniach publicznych⁵⁶ nakłada na wszystkie instytucje zamawiające w Europie obowiązek odbierania i przetwarzania faktur elektronicznych zgodnych z normą. Odsetek europejskich przedsiębiorstw wysyłających faktury elektroniczne wzrósł z 10,3 % w 2013 r. do 32,2 %

⁵¹ Ernst & Young, [Badanie atrakcyjności inwestycyjnej Europy 2024](#).

⁵² [Komisja Europejska – tabela wyników jednolitego rynku; UNCTAD](#).

⁵³ Europejski Bank Inwestycyjny, [badanie EBI dotyczące inwestycji w 2024 r.](#)

⁵⁴ Zob. na przykład badanie Eurochambres dotyczące jednolitego rynku z 2024 r., [Przewycięzanie przeszkód, opracowywanie rozwiązań](#).

⁵⁵ Zakres portalu rozszerzono niedawno o rozporządzenie w sprawie europejskiego zarządzania danymi, rozporządzenie w sprawie usług krótkoterminowego najmu lokali mieszkalnych, akt w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie oraz akt w sprawie surowców krytycznych. Proponowane jest również włączenie do tego zakresu dyrektywy w sprawie ram działalności europejskich stowarzyszeń transgranicznych, dyrektywy w sprawie praw jazdy oraz dyrektywy w sprawie uzasadniania wyraźnych oświadczeń środowiskowych i informowania o nich.

⁵⁶ [Dyrektywa 2014/55/UE](#).

w 2020 r.

Brak kompleksowych i dostępnych informacji o cyklu życia produktu utrudnia działania na rzecz przejrzystości i zrównoważonego rozwoju. Cyfrowy paszport produktu, ustanowiony na podstawie rozporządzenia w sprawie ekoprojektu dla zrównoważonych produktów, obowiązującego od lipca 2024 r., zapewni – po jego utworzeniu i uruchomieniu – kompleksowe informacje na temat cyklu życia produktu, w tym dokumentację zgodności, instrukcje bezpieczeństwa i wytyczne dotyczące usuwania produktu.

Ponadto interoperacyjność sektora publicznego umożliwi administracjom współpracę i świadczenie usług publicznych ponad granicami państwowymi, sektorowymi i organizacyjnymi. Interoperacyjność transgraniczna może przynieść przedsiębiorstwom oszczędności w wysokości od 5,7 do 19,2 mld EUR⁵⁷ rocznie.

1.7 MŚP

Unijne MŚP (99,8 % przedsiębiorstw) stanowią centralny element gospodarki UE, ale otoczenie gospodarcze nadal stanowi dla nich wyzwanie. Jak pokazuje przegląd wyników MŚP sporządzony przez DG ds. Rynku Wewnętrznego, Przemysłu, Przedsiębiorczości i MŚP w 2024 r., wartość dodana MŚP w ujęciu realnym spadła w 2023 r. o 1,6 %, a w 2024 r. szacuje się dalszy spadek o 1,0 %. W porównaniu z dużymi przedsiębiorstwami wydajność MŚP wykazuje tendencję negatywną: w 2008 r. MŚP były w około 68 % tak wydajne jak duże przedsiębiorstwa, ale w 2024 r. liczba ta spadła do 60 %⁵⁸.

MŚP pozostają czynnikiem napędzającym wzrost i innowacje w Europie. Większość unijnych przedsiębiorstw scale-up charakteryzujących się szybkim wzrostem i wysoką wydajnością to MŚP⁵⁹. W ciągu ostatnich trzech lat mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 10 pracowników stworzyły prawie 4 mln miejsc pracy, a w 11 z 14 ekosystemów przemysłowych wzrost zatrudnienia w MŚP przewyższył wzrost w dużych przedsiębiorstwach w 2023 r.⁶⁰

Cztery główne wyzwania, z którymi mierzą się MŚP, to: przeszkody regulacyjne lub obciążenia administracyjne, opóźnienia w płatnościach, dostęp do finansowania i umiejętności⁶¹. 35 % MŚP uważa złożone procedury administracyjne lub prawne za główną przeszkodę we wdrażaniu środków w zakresie efektywnego gospodarowania zasobami⁶², zaś dostęp do umiejętności jest postrzegany jako najważniejszy problem przez 29 % MŚP⁶³. Ponadto sytuacja w zakresie płatności w Europie stale się pogarsza: rzeczywisty czas płatności w transakcjach między przedsiębiorstwami wzrósł z 52 dni w 2022 r. do 62 dni w 2024 r. Brak dynamiki w segmencie MŚP jest wynikiem wolniejszego ogólnego wzrostu gospodarczego, ale świadczy również o tym, że zwiększenie skali stało się coraz trudniejsze i że można jeszcze bardziej wykorzystać potencjał korzyści skali wynikający z jednolitego rynku.

⁵⁷ [Ocena skutków aktu w sprawie Interoperacyjnej Europy.](#)

⁵⁸ [Przegląd wyników MŚP.](#)

⁵⁹ [OECD, Helping SMEs scale up.](#)

⁶⁰ Komisja Europejska, [Przegląd wyników MŚP z 2024 r.](#)

⁶¹ Jako najpilniejsze problemy MŚP wskazały następujące kwestie (w ankiecie można było wymienić kilka z nich): przeszkody regulacyjne lub obciążenia administracyjne (55 %), opóźnienia w płatnościach (35 %), brak płynności i dostępu do finansowania (21 %) oraz umiejętności, w tym umiejętności kierownicze (17 %). Źródło: Eurobarometr 486, pakiet pomocy gospodarczej dla MŚP.

⁶² Badanie Eurobarometr Flash nr 549: „MŚP, efektywne gospodarowanie zasobami i rynki ekologiczne”.

⁶³ Badanie dotyczące dostępu przedsiębiorstw do finansowania (SAFE) z 2023 r.

1.8 Możliwe rozszerzenie i integracja krajów kandydujących w ramach jednolitego rynku

Integracja gospodarcza krajów kandydujących z jednolitym rynkiem UE jest dla Komisji kluczowym priorytetem⁶⁴. Ułatwia przepływy handlowe i inwestycyjne, co w rezultacie pobudza wzrost gospodarczy zarówno w UE, jak i w krajach kandydujących. Komisja w dalszym ciągu wspiera tę integrację, monitorując postępy krajów kandydujących w dostosowywaniu ustawodawstwa do prawa UE oraz wspierając ich reformy polityczne i gospodarcze. Oczekuje się, że integracja kolejnych gospodarek z jednolitym rynkiem pozytywnie wpłynie na kluczowe sektory, takie jak surowce, maszyny i turystyka.

Inicjatywy mające na celu wzmocnienie więzi z Ukrainą i Mołdawią obejmują integrację regulacyjną wybranych sektorów przemysłu. Od 2022 r. rola UE jako kluczowego partnera handlowego obu krajów stale rośnie i obecnie odpowiada za ponad 50 % ich ogólnej wymiany handlowej. Prowadzony jest coroczny dialog na temat współpracy przemysłowej z Ukrainą; w marcu 2024 r. ukraiński rząd przedstawił Plan Ukrainy⁶⁵, wykaz reform i inwestycji, które przybliżą ten kraj do UE i jednolitego rynku. W ramach potencjalnych układów w sprawie oceny zgodności i zatwierdzania Komisja wzmacnia zdolności administracyjne krajów kandydujących, aby pomóc im we wdrażaniu prawa UE dotyczącego towarów przemysłowych. Celem jest zapewnienie stopniowej integracji krajów kandydujących z jednolitym rynkiem UE i gospodarczymi łańcuchami wartości.

Wspieranie rozwoju gospodarczego w sąsiedztwie UE może również przynieść korzyści samej UE, oferując możliwości handlowe. Plan wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich⁶⁶ oferuje stopniową integrację z jednolitym rynkiem towarów i usług UE oraz głębsze powiązania z łańcuchami dostaw UE. Utworzenie wspólnego rynku regionalnego dla Bałkanów Zachodnich, dostosowanego do przepisów UE, mogłoby spowodować podwojenie wyników gospodarek tego regionu w ciągu następnej dekady.

⁶⁴ Komisja Europejska, [Reformy poprzedzające rozszerzenie oraz przeglądy polityki](#).

⁶⁵ Rada Unii Europejskiej, [Plan Ukrainy](#).

⁶⁶ Komisja Europejska, [Plan wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich](#), przyjęty 8 listopada 2023 r.

SEKCJA 2 – Niwelowanie luki innowacyjnej

2.1 Badania naukowe i innowacje

Kluczowy wskaźnik efektywności	Przedmiot pomiaru	Cel	Najnowsza wartość w UE
KPI nr 5: Wydatki na badania i rozwój	Łączne wydatki prywatne i publiczne na badania i rozwój jako odsetek PKB.	>3 % do 2030 r.	2,22 % (2023) 2,21 % (2022)
KPI nr 6: Zgłoszenia patentowe	Zgłoszenia patentowe na milion mieszkańców.		152,8 (2023) 151,8 (2022)
KPI nr 7: Inwestycje kapitału wysokiego ryzyka	Inwestycje kapitału wysokiego ryzyka (odsetek PKB).		0,05 % (2023) 0,09 % (2022)

Wydatki na badania i rozwój oraz generowanie własności intelektualnej są ważnymi wskaźnikami zdolności innowacyjnych gospodarki UE. W dzisiejszej gospodarce opartej na wiedzy własność intelektualna ma kluczowe znaczenie dla sukcesu komercyjnego i jest sygnałem innowacyjności przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa typu start-up dziesięciokrotnie częściej uzyskują finansowanie z kapitału wysokiego ryzyka na wczesnym etapie, jeśli posiadają patenty lub znaki towarowe. Prawa własności intelektualnej zwiększają również prawdopodobieństwo pomyślnego wyjścia z rynku o 200 %⁶⁷. Ponadto wartości niematerialne i prawne stanowią 90 % wartości rynkowej przedsiębiorstw, których akcje grupuje indeks giełdowy S&P 500⁶⁸.

W ostatnich latach wydatki na badania i rozwój wzrosły tylko nieznacznie, do 2,2 % PKB w 2023 r. w porównaniu z 2,1 % w 2015 r.⁶⁹ Wartość ta pozostaje poniżej celu UE, jakim jest przeznaczanie 3 % PKB na badania i rozwój. Ponadto wydatki na badania i rozwój utrzymują się poniżej poziomu bezpośrednich konkurentów – Korea Południowa (5,2 %), Stany Zjednoczone (3,6 %), Japonia (3,4 %) i Chiny (2,6 %) wyprzedzają UE⁷⁰ (KPI nr 5).

Udział Europy we wnioskach patentowych na całym świecie zmniejszył się z 30 % do 17 % w latach 2000–2021, choć utrzymał się na stałym poziomie w ujęciu bezwzględny⁷¹ (KPI nr 6). Unijne przedsiębiorstwa, zwłaszcza MŚP, nie wykorzystują w pełni możliwości formalnej ochrony swojej własności intelektualnej, takiej jak patenty, znaki towarowe i wzory. Tylko 9 % MŚP ma zarejestrowaną własność intelektualną, w porównaniu z ponad 55 % dużych przedsiębiorstw.

Chociaż baza technologiczna UE jest bardziej zróżnicowana niż baza innych dużych gospodarek, to w nieproporcjonalnie większym stopniu jest ona wyspecjalizowana w mniej złożonych technologiach niż bazy jej konkurentów. Wskazuje to na pewną pułapkę związaną z technologiami o średnim stopniu zaawansowania, która ogranicza zdolność UE do wchodzenia na rynek i rozwijania się w nowych sektorach intensywnie wykorzystujących technologie, co osłabia przyszły potencjał wzrostu. Biorąc pod uwagę 50 największych inwestorów w dziedzinie badań i rozwoju na świecie w podziale na sektory w 2023 r., przedstawionych w tabeli wyników dotyczących inwestycji w badania i rozwój w przemyśle z 2024 r., unijne przedsiębiorstwa były liderami w sektorze motoryzacyjnym (61 % wszystkich

⁶⁷ Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej, [Patenty, znaki towarowe i finansowanie start-upów](#).

⁶⁸ Sun, Review of the Importance of Technology Company Valuation and Commonly Used Methods, t. 189, s. 30.

⁶⁹ Eurostat, [Wydatki na badania i rozwój](#).

⁷⁰ Uwaga: wartości dotyczące globalnych konkurentów pochodzą z 2021 r.: Bank Światowy, [Wydatki na badania i rozwój \(% PKB\) ldane](#).

⁷¹ Komisja Europejska – DG RTD, [Wyniki w dziedzinie nauki, badań i innowacji w UE, 2024 r.](#), s. 83.

inwestorów; USA 18 %, Chiny 5 %, Japonia 15 %), natomiast w innych sektorach intensywnie wykorzystujących technologie inwestorzy z UE pozostają w tyle: sektor zdrowia (UE 14 % – dla porównania USA 51 %, Japonia 4 %); sprzęt ICT (UE 8 % – dla porównania USA 55 %, Chiny 15 %); oprogramowanie ICT (UE 4 % – dla porównania USA 82 %, Chiny 10 %, Japonia 4 %)⁷². W ciągu ostatnich dziesięciu lat innowacyjność w UE nieznacznie się poprawiła (8 %), ale pozostaje niższa niż w Stanach Zjednoczonych, Zjednoczonym Królestwie i Japonii, podczas gdy Chiny szybko nadrabiają zaległości i w tym samym okresie ich innowacyjność wzrosła o 28 %⁷³.

Przedsiębiorstwa i uniwersytety napotykają trudności w początkowym wdrażaniu i komercjalizacji swoich badań. Na przykład tylko około jedna trzecia opatentowanych wynalazków zarejestrowanych przez europejskie uniwersytety jest wykorzystywana do celów handlowych⁷⁴. Wynika to zasadniczo ze słabych powiązań współpracy między przedsiębiorstwami a środowiskiem akademickim, niespójnych zasad zarządzania własnością intelektualną oraz hermetycznego charakteru kariery akademickiej, bez wystarczających zachęt do komercjalizacji i przedsiębiorczości. W ujęciu biznesowym przedsiębiorstwa napotykają liczne wyzwania, starając się o komercjalizację swoich innowacji chronionych własnością intelektualną, takie jak rozdrobniony krajobraz zarządzania własnością intelektualną i brak kapitału prywatnego.

Inwestycje kapitału wysokiego ryzyka są na jeszcze niższym poziomie niż wcześniej: z 0,09 % PKB w 2022 r. spadły do 0,05 % w 2023 r. (zob. KPI nr 7 i rys. 3). Wiele innowacyjnych, szybko rozwijających się przedsiębiorstw jest uzależnionych w swoich dążeniach do ekspansji od kapitału w formie inwestycji wysokiego ryzyka. Szacuje się, że unijny rynek kapitału wysokiego ryzyka (mierzony jako udział inwestycji kapitału wysokiego ryzyka w PKB) nadal jest dziesięciokrotnie mniejszy niż w Stanach Zjednoczonych i siedem razy mniejszy niż w Chinach. W związku z tym wiele wysoce innowacyjnych przedsiębiorstw europejskich boryka się z utrudnieniami ze względu na ograniczony dostęp do kapitału, co często prowadzi do poszukiwania finansowania za granicą, a nawet do przenoszenia się do krajów o korzystniejszych warunkach finansowania, takich jak Stany Zjednoczone. Na przykład w zaawansowanych sektorach wytwórczych w latach 2017–2023 prawie 90 % wartości kapitału wysokiego ryzyka trafiło do przedsiębiorstw amerykańskich lub chińskich (odpowiednio 47 % i 39 %), podczas gdy tylko 4 % kapitału wysokiego ryzyka pozyskanego w tym sektorze na całym świecie trafiło do przedsiębiorstw zlokalizowanych w UE⁷⁵.

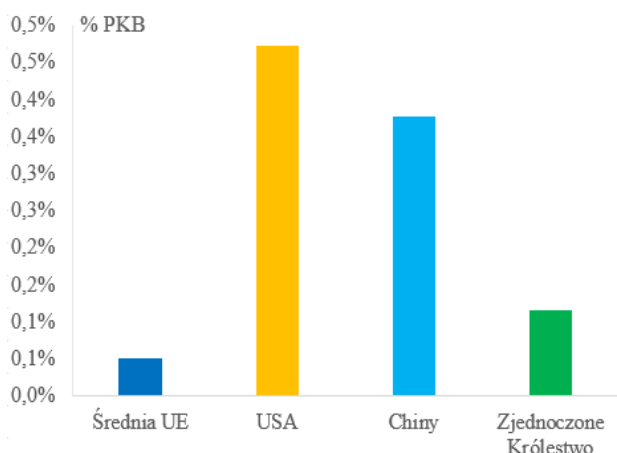
Rysunek 3: Inwestycje kapitału wysokiego ryzyka jako odsetek PKB w 2023 r.

⁷² Komisja Europejska – DG RTD i JRC, [Unijna tablica wyników inwestycji w badania i rozwój w przemyśle](#).

⁷³ Komisja Europejska, Śledzenie wyników krajów w zakresie innowacyjności: [wskaźnik innowacyjności na 2023 r.](#)

⁷⁴ Były premier Mario Draghi, „Przyszłość europejskiej konkurencyjności – strategia konkurencyjności dla Europy”, część B, s. 244.

⁷⁵ [Komisja Europejska, Strategiczne spostrzeżenia na temat zaawansowanego przemysłu wytwórczego UE, sprawozdanie z 2024 r.](#)

Źródła: Invest Europe; Eurostat; OECD; Statista.

Budżet UE obejmuje szereg programów, które pełnią ważną rolę dźwigni dla inwestycji publicznych i prywatnych oraz działań badawczych.

Na przykład w ramach InvestEU uwolniono już 218 mld EUR na inwestycje na rzecz bardziej innowacyjnej i konkurencyjnej UE. W ramach programu „Horyzont Europa” w latach 2021–2027 przeznaczono 93,5 mld EUR na badania naukowe i innowacje, a w ramach funduszu innowacyjnego wspiera się innowacyjne technologie niskowęglowe (zob. sekcja 3.2). Choć w budżecie UE dostępne są znaczne możliwości finansowania, wydatki UE są

rozłożone na zbyt wiele programów, co zwiększa złożoność i sztywność, która osłabia siłę ze względu na uzyskiwanie pożądanej wielkości środków poprzez łączenie zasobów w celu finansowania ważnych projektów na szczeblu UE⁷⁶.

Platformę na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy (STEP) utworzono w 2024 r. w celu kierowania projektami, technologiami i sektorami stanowiącymi priorytet dla finansowania unijnego. Pobudza ona inwestycje i zwiększa wsparcie dla rozwoju i produkcji innowacyjnych i strategicznych technologii w Europie. STEP pozyskuje fundusze i kieruje nimi w ramach 11 unijnych programów na rzecz technologii cyfrowych i innowacji typu „deep tech”, czystych i zasobooszczędnych technologii oraz biotechnologii. Komisja opublikowała już około 30 zaproszeń do składania wniosków w ramach STEP na łączną kwotę ponad 8,5 mld EUR, a państwa członkowskie przekierowały ponad 6 mld EUR na projekty STEP.

2.2 Cyfryzacja

Kluczowy wskaźnik efektywności	Przedmiot pomiaru	Cel	Najnowsza wartość w UE
KPI nr 8: Wskaźnik wykorzystania technologii cyfrowych w MŚP ⁷⁷	Odsetek przedsiębiorstw unijnych o co najmniej podstawowym poziomie wskaźnika wykorzystania technologii cyfrowych. Oznacza to wykorzystanie co najmniej czterech z dwunastu wybranych technologii cyfrowych (takich jak technologia AI; odsetek sprzedaży w handlu elektronicznym stanowiący co najmniej 1 % całkowitego obrotu; itp.) zgodnie z definicją w programie polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie”.	90 % do 2030 r.	57,7 % (2023) 54,8 % (2021)

⁷⁶ Były premier Mario Draghi, [„Przyszłość europejskiej konkurencyjności – strategia konkurencyjności dla Europy”](#).

⁷⁷ Komisja Europejska, [sprawozdania dotyczące stanu cyfrowej dekady](#).

KPI nr 9: Wprowadzanie technologii cyfrowych przez przedsiębiorstwa	Odsetek europejskich przedsiębiorstw korzystających z usług przetwarzania w chmurze, analityki danych lub sztucznej inteligencji. Cel wyznaczony w programie polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie”.	75 % do 2030 r.	Usługi w chmurze: 38,9 % (2023) 34,0 % (2021) Analityka danych: 33,2 % (2023) Duże zbiory danych: 14,2 % (2020) ⁷⁸ Sztuczna inteligencja: 8,0 % (2023) 7,6 % (2021)
--	---	-----------------	---

W dziedzinie cyfrowej UE pozostaje w tyle za swoimi konkurentami. Na przykład działa w niej jedynie 263 jednorożców w porównaniu z 1539 w Stanach Zjednoczonych i 387 w Chinach. UE pozostaje na konkurencyjnej pozycji w takich dziedzinach jak zaawansowana produkcja i sprzęt sieciowy telefonii komórkowej, ale nie dotrzymuje ogólnego tempa światowym konkurentom zarówno w segmentach sprzętu komputerowego, jak i oprogramowania w sektorze technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT). Podczas gdy udział UE w światowym rynku ICT zmniejszył się o połowę w ciągu ostatniej dekady (do 10,8 %), udział Stanów Zjednoczonych wzrósł o jedną trzecią (do 38 %) ⁷⁹. Ponadto unijna baza wiedzy potrzebna do rozwoju technologii cyfrowych jest w dużej mierze zlokalizowana poza Unią, a odniesienia do patentów spoza UE stanowią około 70 % cyfrowych zgłoszeń patentowych ⁸⁰.

Poziom wykorzystania technologii cyfrowych przez MŚP oraz wprowadzania technologii cyfrowych przez przedsiębiorstwa nie zwiększa się jeszcze wystarczająco szybko. W 2023 r. 57,7 % unijnych MŚP charakteryzował co najmniej podstawowy poziom wykorzystania technologii cyfrowych, co stanowi wzrost w porównaniu z okresem sprzed dwóch lat – choć nie na tyle szybki, aby pozostać na drodze do celu, jakim jest osiągnięcie do 2030 r. poziomu wykorzystania technologii cyfrowych na poziomie 90 % (KPI nr 8). Wzrósł również odsetek unijnych przedsiębiorstw zatrudniających ponad dziesięciu pracowników, które wprowadziły kluczowe technologie cyfrowe, z czego 33,2 % przedsiębiorstw korzysta z analizy danych, 38,9 % korzysta z chmury obliczeniowej, a 8 % wdrożyło sztuczną inteligencję w swojej działalności ⁸¹, jednak również te liczby nie są zgodne z trajektorią niezbędną do osiągnięcia celu, jakim jest wykorzystanie sztucznej inteligencji na poziomie 75 % w 2030 r. (KPI nr 9).

Rozwój zaawansowanej produkcji w tradycyjnych gałęziach przemysłu, takich jak obróbka przyrostowa i robotyka, jest nadal zbyt powolny. Gęstość robotyzacji w UE wynosi 22 jednostki na 1 000 pracowników, czyli mniej niż w Stanach Zjednoczonych (29) i o wiele mniej niż w Korei Południowej (101), Chinach (47) i Japonii (42) ⁸².

Najbardziej przełomowe i obiecujące postępy technologiczne będą związane ze sztuczną inteligencją (AI), w której to dziedzinie Europa pozostaje obecnie w tyle. UE do tej pory nie zdołała wykorzystać potencjału, jaki może zapewnić jednolity rynek, aby umożliwić dostęp na dużą skalę do swobodnego przepływu danych i obiecujące perspektywy zwiększenia skali działalności, co jest warunkiem wstępnym powodzenia przemysłu technologicznego.

⁷⁸ Ze względu na zmianę definicji część KPI nr 16 służącego do pomiaru analizy danych w 2023 r. i dużych zbiorów danych w 2020 r. nie jest w pełni porównywalna.

⁷⁹ Statista, [Udział w globalnym rynku ICT na świecie w 2023 r.](#)

⁸⁰ Komisja Europejska, DG JRC, [Geografia wynalazków ekologicznych i cyfrowych w UE oraz ich źródła wiedzy](#), 2023 r.

⁸¹ Eurostat, [Cyfryzacja w Europie, wydanie z 2024 r.](#)

⁸² Międzynarodowa Federacja Robotyki, [Global Robot Density in Factories Doubled in Seven Years.](#)

Przedsiębiorstwa dokonują dużych inwestycji w sztuczną inteligencję, z czego lwią część przypada na przedsiębiorstwa amerykańskie. Oczekuje się, że do 2030 r. wartość tego sektora wzrośnie ponad dziesięciokrotnie⁸³. Aby poprawić warunki rozwoju technologii, UE rozszerza swoją wiodącą na świecie infrastrukturę obliczeń wielkiej skali w celu stworzenia „fabryk sztucznej inteligencji”, służących jako punkty kompleksowej obsługi dla przedsiębiorstw w ramach trenowania i rozwijania modeli sztucznej inteligencji.

Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych w produkcji może znacznie poprawić wydajność w obrębie całej gospodarki. Wdrażanie technologii jest równie ważne jak jej rozwój i pozwala na realizację łatwego do osiągnięcia celu w porównaniu z coraz trudniejszym dążeniem do szybkiego nadrobienia zaległości w rozwoju sztucznej inteligencji w ramach wyścigu, w którym Stany Zjednoczone i Chiny są o wiele dalej. Zachęcanie do wprowadzania zaawansowanych technologii cyfrowych w przemyśle, usługach i sektorze publicznym będzie miało kluczowe znaczenie dla pobudzenia całej gospodarki.

2.3 Umiejętności i edukacja

Kluczowy wskaźnik efektywności	Przedmiot pomiaru	Cel	Najnowsza wartość w UE
KPI nr 10: Wskaźnik zatrudnienia	Udział osób w wieku produkcyjnym w zatrudnieniu.	78 % do 2030 r.	75,3 % (2023) 74,6 % (2022)
KPI nr 11: Uczestnictwo osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu	Odsetek osób dorosłych uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu co najmniej raz w roku.	60 % do 2030 r.	39,5 % (2022) 37,4 % (2016)
KPI nr 12: Specjaliści w dziedzinie ICT	Specjaliści w dziedzinie ICT jako odsetek całkowitego zatrudnienia.	20 mln specjalistów w dziedzinie ICT, ok. 10 % całkowitego zatrudnienia	9,8 mln, 4,8 % zatrudnienia (2023) 9,4 mln, 4,6 % zatrudnienia (2022)
KPI nr 13: Wynik PISA	Wyniki 15-latków w testach OECD PISA obejmujących matematykę, czytanie i nauki przyrodnicze. Wysokie wyniki wskazują na większe postępy.		Matematyka: 474 (2022) Matematyka: 492 (2018) Czytanie: 475 (2022) Czytanie: 488 (2018) Nauki przyrodnicze: 484 (2022) Nauki przyrodnicze: 488 (2018)

Chociaż wskaźnik zatrudnienia w UE stale zbliża się do celu w postaci 78 % w 2030 r.⁸⁴ (KPI nr 10), wyniki kształcenia w szkolnictwie średnim pozostają w tyle. W 2023 r. wskaźnik zatrudnienia w UE przekroczył 75 %, w porównaniu z 72 % w 2018 r.⁸⁵ Wyniki te odpowiadają zasadniczo wynikom Stanów Zjednoczonych, ale są niższe od wyników Japonii i Zjednoczonego Królestwa⁸⁶. Jednocześnie Europa boryka się z problemem, jakim jest umożliwienie osobom młodym zdobywania podstawowych umiejętności. Średnie wyniki PISA mierzące postępy 15-latków w matematyce, czytaniu i naukach przyrodniczych pogorszyły się we wszystkich tych dziedzinach, co stanowi kontynuację tendencji spadkowej odnotowanej w poprzednich badaniach. Studenci z UE osiągają gorsze wyniki w porównaniu

⁸³ Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego, [Inwestycje w sztuczną inteligencję: wskaźniki unijne i globalne](#).

⁸⁴ Cel określony w Planie działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych.

⁸⁵ Eurostat, [Zatrudnienie i aktywność według płci i wieku – dane roczne](#).

⁸⁶ OECD, [Współczynnik aktywności zawodowej](#).

ze swoimi rówieśnikami w Zjednoczonym Królestwie, Stanach Zjednoczonych, Japonii i Chinach⁸⁷ (KPI nr 13). Zwiększone uczestnictwo kobiet w rynku pracy pomaga rozwiązać problem niedoboru wykwalifikowanej siły roboczej, jednak w ostatnich latach luka w zatrudnieniu między kobietami a mężczyznami zmniejszyła się jedynie nieznacznie.

Szybko zmieniający się charakter rynku pracy, w połączeniu ze zmianami demograficznymi, uwidacznia potrzebę wyposażenia Europejczyków w nowe umiejętności. Ponad 70 % przedsiębiorstw zgłasza jednak, że brak odpowiednich umiejętności utrudnia ich inwestycje, a prawie cztery na pięć MŚP zgłaszają trudności w znalezieniu pracowników o odpowiednich umiejętnościach⁸⁸. Problem ten jest jeszcze bardziej dotkliwy z uwagi na fakt, że liczba ludności w wieku produkcyjnym w Europie ma maleć średnio o około milion osób rocznie od chwili obecnej do 2050 r.⁸⁹ przy braku zmian kompensacyjnych. Chociaż zapotrzebowanie na umiejętności z zakresu ICT jest wysokie i stale rośnie, szacuje się, że tylko 56 % ludności posiada podstawowe lub wyższe umiejętności cyfrowe⁹⁰, co wskazuje na potrzebę podnoszenia i nabywania nowych kwalifikacji wśród siły roboczej. 45 % MŚP podaje, że niedobór wykwalifikowanej siły roboczej ogranicza ich zdolność do przyjmowania lub skutecznego wykorzystywania technologii cyfrowych⁹¹. W 2023 r. liczba specjalistów w dziedzinie ICT osiągnęła 10 mln, co odpowiada 4,8 % całkowitego zatrudnienia⁹² i stanowi postęp w realizacji celu, zgodnie z którym specjaliści w dziedzinie ICT mają stanowić 10 % siły roboczej do 2030 r. (KPI nr 12). Jednak tylko 39,5 % dorosłej populacji uczestniczy w kształceniu lub szkoleniu (KPI nr 11), co wskazuje na potrzebę promowania uczenia się przez całe życie. Europejski Fundusz Społeczny przyczynia się do podnoszenia i nabywania nowych kwalifikacji siły roboczej, dysponując budżetem w wysokości 142,7 mld EUR na lata 2021–2027. W odpowiedzi na niedobory wykwalifikowanej siły roboczej w sektorach o kluczowym znaczeniu, takich jak technologie neutralne emisyjnie, cyberbezpieczeństwo i budownictwo, we współpracy ze środowiskiem biznesu uruchomiono dostosowane do potrzeb akademie przemysłu.

SEKCJA 3 – Dekarbonizacja przemysłu i inwestycje

3.1 Dostęp do kapitału prywatnego i inwestycje

Kluczowy wskaźnik efektywności	Przedmiot pomiaru	Najnowsza wartość w UE
KPI nr 14: Inwestycje prywatne	Inwestycje prywatne (odsetek PKB).	18,5 % (2023) 19,3 % (2022)
KPI nr 15: Prywatne oszczędności zainwestowane w obligacje, udziały, fundusze inwestycyjne itp.	Wielkość oszczędności gospodarstw domowych w obligacjach, akcjach notowanych oraz funduszach inwestycyjnych, ubezpieczeniowych i emerytalnych w stosunku do wielkości oszczędności gospodarstw domowych w postaci gotówki i depozytów bankowych. Daje to wyobrażenie na temat udziału oszczędności bezpośrednio w inwestycjach w gospodarkę realną, co	43 % (2023) 42 % (2022)

⁸⁷ OECD, [wyniki PISA z 2022 r.](#)

⁸⁸ Komisja Europejska, [Umiejętności cyfrowe i miejsca pracy.](#)

⁸⁹ [Zatrudnienie i kwestie społeczne w Europie w 2023 r. – Urząd Publikacji UE.](#)

⁹⁰ Eurostat, [Cyfryzacja w Europie, wydanie z 2024 r.](#)

⁹¹ [Europejski Rok Umiejętności – niedobory wykwalifikowanej siły roboczej, strategii rekrutacji i zatrzymywania pracowników w małych i średnich przedsiębiorstwach. Sprawozdanie z września 2023 r. \[Komisja Europejska \(europa.eu\).](#)

⁹² Eurostat, [Specjaliści w dziedzinie ICT w zatrudnieniu.](#)

Przedsiębiorstwa potrzebują ogromnych inwestycji, aby opanować transformację ekologiczną i cyfrową. Wymagają one inwestycji w wytwarzanie, przesyłanie i magazynowanie energii elektrycznej, elektryfikację procesów przemysłowych, efektywność energetyczną, zdolności obliczeniowe, automatyzację i wiele innych obszarów. Istnieje również potrzeba inwestycji w przemysł półprzewodników oraz w wydobywanie, przetwarzanie i recykling wielu surowców krytycznych.

Inwestycje prywatne, wynoszące około 19 % PKB, utrzymywały się w ostatnich latach na zasadniczo stabilnym poziomie (KPI nr 14). Ogólny poziom jest nieco wyższy niż w Stanach Zjednoczonych i znacznie wyższy niż w Zjednoczonym Królestwie⁹³. Szczegółową analizę ewolucji kapitału wysokiego ryzyka i powiązanego KPI przedstawiono w sekcji 2.

W porównaniu z innymi rozwiniętymi gospodarkami znacznie mniejszy udział prywatnych oszczędności UE przeznaczany jest bezpośrednio na inwestycje w przedsiębiorstwa i bardziej ryzykowne formy inwestycji. Inwestycje produkcyjne są niskie, a oszczędności prywatne – wysokie⁹⁴. Udział oszczędności gospodarstw domowych w UE inwestowanych w obligacje przedsiębiorstw, akcje notowane, fundusze inwestycyjne itp. jest stosunkowo niski, co odpowiada 43 % poziomu oszczędności na tradycyjnych rachunkach bankowych (KPI nr 15)⁹⁵. Odpowiadający temu poziom w Zjednoczonym Królestwie wynosi 55 %, a w Stanach Zjednoczonych 72 % (zob. rys. 4)⁹⁶. Wysokie wskaźniki uczestnictwa w rynkach finansowych pomagają przedsiębiorstwom w dywersyfikacji ich finansowania. Silne rynki kapitałowe są ważne dla ułatwienia przedsiębiorstwom dostępu do finansowania i odblokowania finansowania przedsiębiorstwom scale-up⁹⁷.

⁹³ Komisja Europejska: baza danych AMECO.

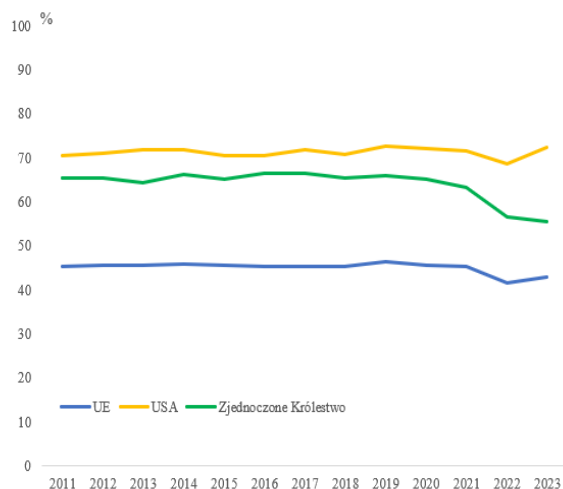
⁹⁴ Inwestycje produkcyjne definiuje się jako nakłady brutto na środki trwałe pomniejszone o inwestycje mieszkaniowe.

⁹⁵ Uwaga: część tych oszczędności przyczyni się do działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw dzięki alokacji portfela dokonywanej przez banki i innych pośredników finansowych.

⁹⁶ Uwaga: przedstawiony przez Komisję zestaw wskaźników dotyczących unii rynków kapitałowych zawiera szczegółowe wskaźniki, które pomagają śledzić rozwój sytuacji na rynkach kapitałowych. [Wykaz wskaźników służących do monitorowania postępów w realizacji celów unii rynków kapitałowych.](#)

⁹⁷ Europejski Bank Inwestycyjny (EBI), [Luka w zwiększaniu skali działalności.](#)

Rysunek 4: Oszczędności gospodarstw domowych zainwestowane w obligacje, akcje, fundusze inwestycyjne itp.

Uwaga: wielkość oszczędności gospodarstw domowych w obligacjach przedsiębiorstw, akcjach notowanych oraz funduszach inwestycyjnych, ubezpieczeniowych i emerytalnych w stosunku do wielkości oszczędności gospodarstw domowych w postaci gotówki i depozytów bankowych.

Źródło: Komisja Europejska, DG FISMA.

Znaczne kwoty osób oszczędzających w UE są albo powiązane z rachunkami bankowymi, albo inwestowane za granicą. Chociaż w 2022 r. wielkość prywatnych oszczędności w UE była o prawie 65 % wyższa niż w Stanach Zjednoczonych, gospodarstwa domowe w UE mają znacznie niższy całkowity majątek niż amerykańskie gospodarstwa domowe⁹⁸, głównie z powodu niższych zwrotów z rynków finansowych. Podczas gdy majątek netto gospodarstw domowych w Stanach Zjednoczonych wzrósł o około 150 % w ciągu ostatnich 15 lat, odpowiadający mu wzrost w strefie euro wyniósł jedynie 55 %⁹⁹. Wynika to w dużej mierze z braku zdolności w systemie finansowym UE do stymulowania inwestycji o wysokiej rentowności, co można wytłumaczyć brakiem zachęt podatkowych i uciążliwymi wymogami w zakresie sprawozdawczości podatkowej w wielu państwach członkowskich, a także publicznym postrzeganiem ogólnego klimatu biznesowego jako niewystarczająco obiecującego, co obniża pewność co do

perspektyw zwrotu z inwestycji. Spośród oszczędności gospodarstw domowych w UE zainwestowanych w obligacje przedsiębiorstw, akcje notowane i fundusze inwestycyjne znaczna część, wynosząca około 300 mld EUR rocznie, nie jest inwestowana w UE, lecz za granicą¹⁰⁰, głównie w Stanach Zjednoczonych. W 2023 r. wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych UE w Stanach Zjednoczonych wyniosła jednocześnie 3,27 bln EUR¹⁰¹.

Od czasu pandemii COVID-19 liczba nowych kredytów bankowych dla MŚP zmniejszyła się, co zagraża nowym inwestycjom. Chociaż pożądanym byłoby większy udział finansowania dla przedsiębiorstw przekazywanego za pośrednictwem obligacji korporacyjnych, akcji notowanych, kapitału wysokiego ryzyka i funduszy inwestycyjnych, finansowanie bankowe pozostaje kluczowe dla wspierania wzrostu i konkurencyjności większości europejskich MŚP, które wykorzystują tradycyjne pożyczki bankowe do finansowania inwestycji (stanowiące 57 % ich całkowitego finansowania, zob. rys. 5). Liczba pożyczek dla MŚP, która gwałtownie wzrosła po wybuchu pandemii COVID-19 za sprawą masowych programów interwencji publicznej, znacznie się jednak zmniejszyła w miarę wycofywania wsparcia publicznego. Obecne poziomy nowego finansowania bankowego spadły poniżej poziomów sprzed pandemii (rys. 6), co można również częściowo przypisać wzrostowi stóp procentowych do 2024 r.

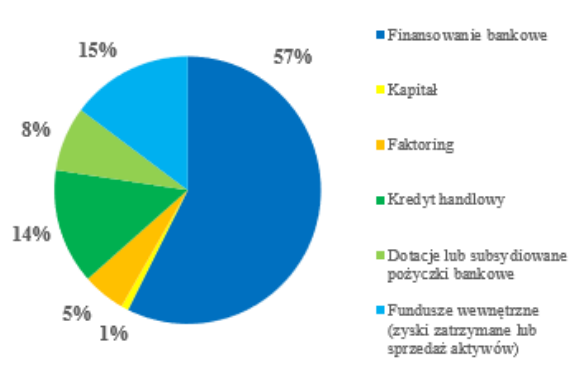
⁹⁸ Były premier Mario Draghi, „Przyszłość europejskiej konkurencyjności – strategia konkurencyjności dla Europy”, część B, s. 1.

⁹⁹ Dystrybucyjne rachunki majątkowe EBC; dane ekonomiczne Rezerwy Federalnej Stanów Zjednoczonych.

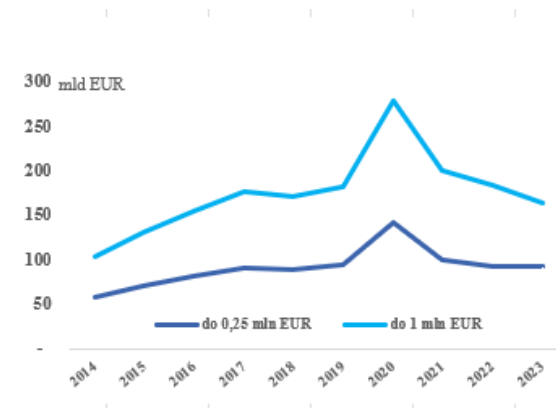
¹⁰⁰ Były premier Enrico Letta, „Znacznie więcej niż rynek”, s. 11.

¹⁰¹ Statista, [Bezpośrednie inwestycje zagraniczne z Europy do Stanów Zjednoczonych w latach 2000–2023](#).

Rysunek 5: Rodzaj finansowania wykorzystanego w 2023 r. przez MŚP (odsetek całości)

Rysunek 6: Nowe kredyty bankowe dla przedsiębiorstw niefinansowych

Źródło: Badanie na temat dostępu przedsiębiorstw do finansowania (SAFE), grudzień 2023 r.¹

Źródło: Europejski Bank Centralny, Statystyka stóp procentowych MIF².

3.2 Inwestycje publiczne oraz infrastruktura

Kluczowy wskaźnik efektywności	Przedmiot pomiaru	Najnowsza wartość w UE
KPI nr 16: Inwestycje publiczne	Inwestycje publiczne (odsetek PKB).	3,49 % (2023) 3,24 % (2022)

W ostatnich latach liczba inwestycji publicznych powoli rosła, osiągając 3,5 % PKB w 2024 r., co oznacza wzrost z 3,1 % PKB w 2018 r. (KPI nr 16). Choć poziom UE jest równy wydatkom publicznym Stanów Zjednoczonych, które również stanowią 3,5 % PKB, krajobraz finansowania w UE jest rozdrobniony i złożony, a większość finansowania ma miejsce na szczeblu krajowym. Na przykład w przypadku badań i rozwoju 93 % środków publicznych inwestowanych rocznie pochodzi z programów krajowych¹⁰².

Na szczeblu UE fundusze polityki spójności, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) oraz inne instrumenty pomagają finansować transformację ekologiczną i cyfrową¹⁰³. Od 2021 r. w ramach RRF wypłacono 306 mld EUR¹⁰⁴. Konieczne jest dokładne wdrożenie planów krajowych, aby zapewnić terminową i kompleksową wypłatę pozostałych kwot. W latach 2021–2024 z funduszy polityki spójności wypłacono 249 mld EUR. Szacuje się, że Fundusz Innowacyjny zapewni w obecnej dekadzie 40 mld EUR na rozwój i wdrażanie technologii niskowęglowych, zwłaszcza w sektorach energochłonnych, produkcji energii elektrycznej i magazynowania energii.

Pomimo odpowiednich źródeł finansowania publicznego, takich jak InvestEU i STEP, nadal istnieje luka w finansowaniu ukierunkowanym na zwiększanie zdolności produkcyjnych, ponieważ mniej niż 5 % unijnego finansowania czystych technologii wspiera

¹⁰² Były premier Mario Draghi, „Przyszłość europejskiej konkurencyjności – strategia konkurencyjności dla Europy”, część B, s. 236.

¹⁰³ Ogólnie rzecz biorąc, w 2023 r. z budżetu UE i z NextGenerationEU przeznaczono 38 % zasobów na działania związane z klimatem, a 19 % zasobów na priorytety cyfrowe UE.

¹⁰⁴ Komisja Europejska, [Tabela wyników w zakresie odbudowy i zwiększania odporności](#).

produkcję neutralną emisyjnie na najwyższych poziomach gotowości technologicznej (8–9)¹⁰⁵.

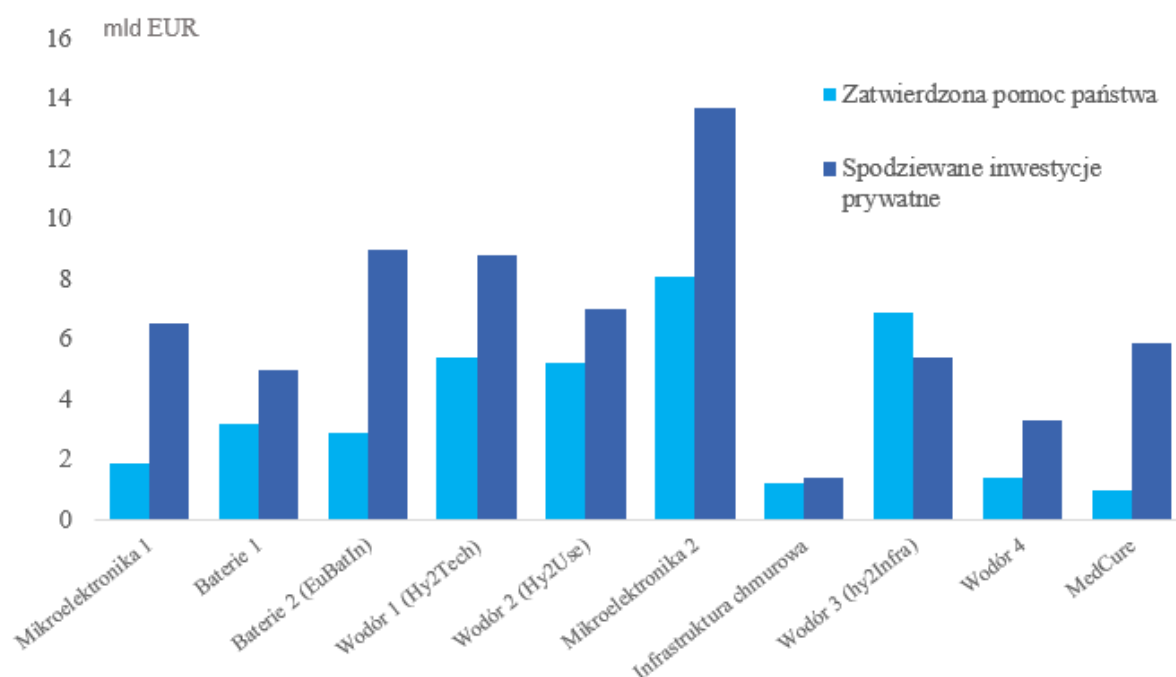
Unijne ramy pomocy państwa umożliwiły państwom członkowskim ukierunkowane inwestycje publiczne, a jednocześnie zapobiegły nadmiernym zakłóceniom konkurencji i utrzymały równe warunki działania. W 2022 r. państwa członkowskie wydały prawie 228 mld EUR, co odpowiada 1,4 % ich PKB, na pomoc państwa (w tym na środki kryzysowe). Tegoroczna tabela wyników jednolitego rynku i konkurencyjności, publikowana wraz z niniejszym sprawozdaniem, zawiera nowy wskaźnik porównujący koncentrację pomocy państwa z koncentracją PKB w UE. Komisja stwierdza, że w ciągu ostatnich 10 lat pomoc państwa była bardziej nierównomierna w poszczególnych państwach członkowskich¹⁰⁶.

Ważne projekty stanowiące przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania (projekty IPCEI) są kluczowym narzędziem skoordynowanych inwestycji publicznych i prywatnych w UE, umożliwiającym wspieranie przełomowych projektów w zakresie innowacji i infrastruktury w obszarach technologii krytycznych. Projekty IPCEI stanowią krok w kierunku ściślejszej koordynacji między państwami w zakresie polityki przemysłowej w UE, która to zmiana wymaga dalszych działań. Do tej pory zatwierdzono dziesięć zintegrowanych projektów IPCEI o wartości ponad 37 mld EUR w ramach krajowego wsparcia publicznego, co umożliwiło uruchomienie inwestycji prywatnych o wartości 66 mld EUR (zob. rys. 7). Istnieje potrzeba uproszczenia i przyspieszenia procesu opracowywania i weryfikacji projektów IPCEI w celu szybkiego uruchomienia strategicznych projektów. Wspólne Europejskie Forum ds. projektów IPCEI, zainicjowane w październiku 2023 r., pomaga rozwiązać te problemy, określając strategiczne obszary przyszłych projektów IPCEI oraz usprawniając ich opracowywanie i wdrażanie.

¹⁰⁵ Poziomy gotowości technologicznej to pomiar dojrzałości technologii, przy czym 1 oznacza najniższą dojrzałość (badania podstawowe), a 9 – najwyższą dojrzałość (gotowość do uruchomienia/eksploatacji).

¹⁰⁶ Komisja Europejska, [Tabela wyników jednolitego rynku](#).

Rysunek 7: Przegląd projektów IPCEI i odblokowanych wielkości inwestycji (do jesieni 2024 r.)

Źródło: [Zatwierdzone projekty IPCEI – Komisja Europejska](#)

Zamówienia publiczne mogą służyć jako strategiczne narzędzie kierowania inwestycji publicznych na kształtowanie przyszłości gospodarki europejskiej z myślą o wspieraniu celów, takich jak zielona transformacja i odporność gospodarki UE, ale ich wdrożenie może stanowić wyzwanie. Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych zapewniają wspólne zasady na całym jednolitym rynku, a każdego roku ponad 250 000 organów publicznych w UE przeznaczają około 14 % swojego PKB (2 000 mld EUR w 2022 r.) na usługi, roboty budowlane i dostawy. Choć obowiązujące przepisy umożliwiają stosowanie kryteriów społecznych, kryteriów zrównoważonego rozwoju i kryteriów odporności, ich stosowanie jest ograniczone, również ze względu na wyzwania związane z wdrażaniem.

3.3 Energia

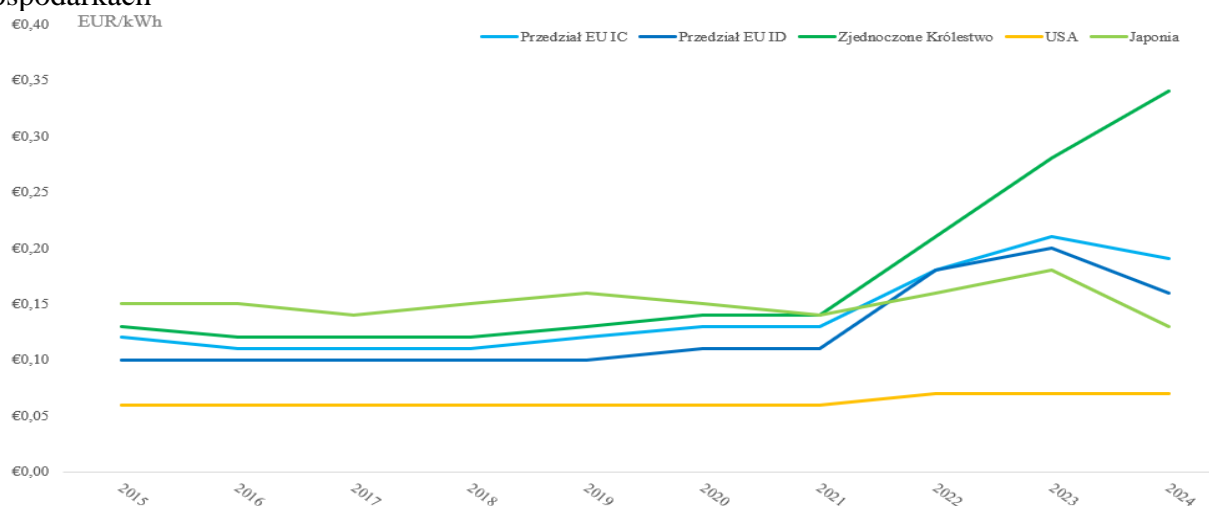
Kluczowy wskaźnik efektywności	Przedmiot pomiaru	Cel	Najnowsza wartość w UE
KPI nr 17: Ceny energii elektrycznej dla odbiorców niebędących gospodarstwami domowymi	Ceny energii elektrycznej dla odbiorców niebędących gospodarstwami domowymi (przedział cenowy EU ID, duży odbiorcy komercyjni) z wyłączeniem podlegających zwrotowi podatków i opłat.		0,16 EUR na kWh (2024) 0,20 EUR na kWh (2023)
KPI nr 18: Elektryfikacja	Energia elektryczna jako udział w całkowitym zużyciu energii ¹⁰⁷ .		21,3 % (2022) 20,8 % (2021)
KPI nr 19: Udział energii ze źródeł odnawialnych	Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych jako udział w ogólnym zużyciu energii.	45 % w 2030 r.	24,5 % (2023) 23 % (2022)

¹⁰⁷ Energia elektryczna jako udział w końcowym zużyciu energii brutto.

Wzrost cen energii w ostatnich latach odbił się negatywnie na europejskich sektorach energochłonnych, takich jak produkcja stali, cementu, szkła, papieru i chemikaliów. Produkcja znacząco spadła – w niektórych segmentach o ponad 10 % w porównaniu z 2021 r.¹⁰⁸ Na przykład w produkcji aluminium koszty energii stanowią zwykle połowę całkowitych kosztów produkcji¹⁰⁹. Koszty energii znacząco wpływają na zdolność unijnych przedsiębiorstw do konkurencyjności na rynkach międzynarodowych.

Ceny energii elektrycznej w UE spadły ze swojego szczytowego poziomu, ale nadal są prawie dwukrotnie wyższe od poziomów historycznych i znacznie wyższe niż w konkurencyjnych regionach (zob. KPI nr 17). Unijne przedsiębiorstwa borykają się z cenami energii elektrycznej, które są średnio trzykrotnie wyższe niż w Stanach Zjednoczonych, podczas gdy ceny gazu ziemnego są 4–5 razy wyższe¹¹⁰. Znaczne różnice cenowe występują również w obrębie UE¹¹¹. Podwyżki cen miały bezpośredni negatywny wpływ na zaufanie inwestorów i doprowadziły do wycofania bezpośrednich inwestycji zagranicznych i wstrzymania projektów ekspansji. 33 % przedsiębiorstw twierdzi, że zmienne i zbyt wysokie ceny energii są głównymi czynnikami negatywnie wpływającymi na atrakcyjność UE jako miejsca prowadzenia działalności¹¹².

Rysunek 8: Ceny energii elektrycznej dla przedsiębiorstw w UE i innych rozwiniętych gospodarkach

Źródło: Eurostat, amerykańska Agencja Informacji Energetycznej (EIA), brytyjski Departament Bezpieczeństwa Energetycznego i Zeroemisyjności Netto (DESNZ) oraz Międzynarodowa Agencja Energetyczna (MAE)¹¹³.

Obecne poziomy cen utrudniają również elektryfikację gospodarki UE. Udział energii elektrycznej w koszyku energetycznym utrzymuje się na stałym poziomie około 20 % od 2000 r. i nie został jeszcze wprowadzony na dużą skalę (KPI nr 18)¹¹⁴. Można to częściowo

¹⁰⁸ Eurostat; Komisja Europejska – DG GROW.

¹⁰⁹ Międzynarodowy Instytut Aluminium.

¹¹⁰ Eurostat; amerykańska Agencja Informacji Energetycznej (EIA); brytyjski Departament Bezpieczeństwa Energetycznego i Zeroemisyjności Netto (DESNZ) oraz Międzynarodowa Agencja Energetyczna (MAE).

¹¹¹ Zob. krajowe dane liczbowe dotyczące KPI nr 17 w załączniku 1 do niniejszego sprawozdania.

¹¹² Ernst & Young, [badanie dotyczące atrakcyjności inwestycyjnej Europy, czerwiec 2024 r.](#)

¹¹³ Przedział EU IC = odbiorcy przemysłowi średniej wielkości o rocznym zużyciu wynoszącym od 500 MWh do 2 000 MWh. Przedział EU ID = duzi odbiorcy przemysłowi, których roczne zużycie wynosi od 2 000 MWh do 20 000 MWh.

¹¹⁴ [Dane statystyczne na temat energii dla państw UE.](#)

wytłumaczyć utrzymującą się niewielką różnicą cen między gazem a energią elektryczną, która nie zapewnia wystarczających zachęt ekonomicznych do przejścia na energię elektryczną pomimo wyższej efektywności energetycznej systemów elektrycznych. Zniechęca to przemysł i gospodarstwa domowe do transformacji. Oczekuje się jednak, że udział energii elektrycznej będzie stopniowo rósł, biorąc pod uwagę coraz bardziej rygorystyczne przepisy dotyczące emisji, wyższe opłaty za emisję gazów cieplarnianych¹¹⁵ oraz zmienione przepisy dotyczące opodatkowania energii¹¹⁶, które będą napędzać elektryfikację przemysłu, zachęcać do stosowania pomp ciepła na potrzeby ogrzewania i przyspieszać upowszechnianie pojazdów elektrycznych.

Gospodarka UE nadal w dużym stopniu opiera się na paliwach kopalnych, które stanowią około dwóch trzecich koszyka energetycznego. Udział odnawialnych źródeł energii rośnie i wynosi 24,5 % (KPI nr 19), a energia jądrowa stanowi 12 % koszyka energetycznego UE¹¹⁷. Z oceny skutków komunikatu w sprawie europejskiego celu klimatycznego na 2040 r. wynika, że te czyste źródła energii mogą zaspokoić 75 % zapotrzebowania energetycznego w UE do 2040 r.¹¹⁸ Obecne uzależnienie od importowanych paliw kopalnych naraża przemysł na ryzyko zakłóceń w dostawach i zmienności cen, natomiast większa zależność od niskoemisyjnych źródeł energii w przyszłości może zwiększyć przystępność cenową i ograniczyć podatność przemysłu na zagrożenia.

Europa osiągnęła dobre wyniki w zakresie czystych technologii i innowacji¹¹⁹ w dziedzinie energii, ale nie zapewnia jeszcze wystarczających warunków ramowych do wprowadzenia na rynek innowacyjnych produktów i umożliwienia przedsiębiorstwom zwiększenia skali działalności, co z kolei może przyczynić się do zwiększenia efektywności energetycznej i dostaw energii elektrycznej. Do 2035 r. światowy rynek kluczowych masowo produkowanych czystych technologii ma wzrosnąć trzykrotnie do wartości około 1,9 bln EUR rocznie¹²⁰, oferując unijnym przedsiębiorstwom ogromne możliwości wykorzystania. Szybkie wdrożenie aktu w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie (NZIA) pomoże UE w budowaniu silnych krajowych zdolności produkcyjnych w zakresie tych technologii, które mają kluczowe znaczenie dla zaspokojenia potrzeb społeczeństwa w zakresie tańszej i czystszej energii.

3.4 Gospodarka o obiegu zamkniętym

Kluczowy wskaźnik efektywności	Przedmiot pomiaru	Cel	Najnowsza wartość w UE
KPI nr 20: Wskaźnik powtórnego wykorzystania materiałów	Materiał odzyskiwany i wprowadzany z powrotem do gospodarki jako odsetek ogólnego wykorzystania materiałów.	23,4 % do 2030 r.	11,8 % (2023) 11,5 % (2022)

Europa przechodzi powoli na gospodarkę o bardziej zamkniętym obiegu¹²¹. Od 2000 r. poziom obiegu zamkniętego dla gospodarki UE, mierzony jako wskaźnik wykorzystania

¹¹⁵ Unijny system handlu uprawnieniami do emisji.

¹¹⁶ Zmiana unijnej dyrektywy w sprawie opodatkowania energii jest obecnie przedmiotem negocjacji.

¹¹⁷ Eurostat, [Dane statystyczne dotyczące energii](#).

¹¹⁸ Komisja Europejska, [Dokument roboczy służb Komisji towarzyszący komunikatowi w sprawie celu klimatycznego Europy na 2040 r.](#)

¹¹⁹ Komisja Europejska – DG RTD, Statystyki patentowe pokazują, że unijne przedsiębiorstwa wytwarzają 29 % patentów na czystą energię i 24 % patentów na efektywność energetyczną.

¹²⁰ Międzynarodowa Agencja Energetyczna, [Perspektywy rozwoju technologii energetycznych](#), 2024 r. W sprawozdaniu podano kwotę 2 bln USD, przeliczoną na koniec 2024 r.

¹²¹ Europejski Trybunał Obrachunkowy, [Sprawozdanie specjalne: Gospodarka o obiegu zamkniętym – pomimo działań UE transformacja w państwach członkowskich przebiega powoli](#).

materiałów w obiegu zamkniętym, wzrósł z 8,2 % do 11,8 % w 2023 r.¹²² (KPI nr 20), co pociągnęło za sobą mniejsze zużycie surowców pierwotnych, ograniczenie ilości odpadów i zmniejszenie zależności od zagranicy. Ślad materiałowy UE, mierzący wydobycie surowców na potrzeby konsumpcji w UE, wyniósł w 2022 r. 14,8 tony na mieszkańca¹²³.

Istnieje kilka czynników, które utrudniają przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Ograniczenia gospodarcze mogą zniechęcać do przyjmowania modeli biznesowych o obiegu zamkniętym, ponieważ często wiążą się one z wyższymi kosztami początkowymi, a surowce wtórne są zazwyczaj droższe niż surowce pierwotne. W połączeniu z ryzykiem związanym z innowacjami i niepewnością co do zwrotu z inwestycji, a także trudnościami w zwiększaniu skali i powielaniu rozwiązań na rozdrobnionym rynku, uzasadnienie biznesowe dla obiegu zamkniętego nie jest oczywiste. Na przykład różnice między ramami regulacyjnymi w państwach członkowskich UE, w szczególności dotyczące kryteriów zniesienia statusu odpadu, utrudniają swobodny przepływ odpadów na jednolitym rynku. Uniemożliwia to rozwój wzmocnionych łańcuchów dostaw i zniechęca do zwiększania skali innowacyjnych zakładów recyklingu. Stopień waloryzacji odpadów przemysłowych lub produktów ubocznych (symbioza przemysłowa) różni się w poszczególnych państwach członkowskich i branżach, przy czym tanie składowanie i brak przewidywalności dostaw odpadów / produktów ubocznych stanowią przeszkody dla modeli obiegu zamkniętego. Istnieje również pole do dalszej poprawy możliwości naprawy towarów, aby przedłużyć ich żywotność i ograniczyć zużycie zasobów i energii związane z produkcją nowych towarów. Ponadto istnieje ogromny niewykorzystany potencjał w zakresie zwiększenia wykorzystania materiałów pochodzenia biologicznego, w szczególności drewnianych materiałów budowlanych i towarów konsumpcyjnych pochodzących z rodzimych lasów europejskich. Ograniczyłoby to wykorzystanie wyczerpywalnych zasobów i pozwoliłoby większej liczbie budynków i towarów działać jako pochłaniacze dwutlenku węgla.

Europejski akt w sprawie surowców krytycznych i rozporządzenie w sprawie ekoprojektu dla zrównoważonych produktów poprawiają warunki dla modeli biznesowych o obiegu zamkniętym. Europejski akt w sprawie surowców krytycznych wymaga, aby recykling w UE pokrywał 25 % rocznego zużycia surowców strategicznych w UE do 2030 r., oraz upraszcza inwestowanie w zakłady recyklingu. Na poziomie produktu rozporządzenie w sprawie ekoprojektu dla zrównoważonych produktów wprowadzi specjalne kryteria dotyczące obiegu zamkniętego dla konkretnych kategorii produktów. Pomoże to zaradzić fragmentacji rynku spowodowanej rozbieżnymi przepisami krajowymi dotyczącymi zrównoważonego charakteru produktów. System informacji o surowcach¹²⁴ wspiera świadome opracowywanie polityki i podejmowanie decyzji biznesowych za pomocą danych dotyczących cyklu życia kluczowych materiałów.

SEKCJA 4 – Zwiększenie bezpieczeństwa i zmniejszenie zależności

4.1 Handel i strategiczne zależności

Kluczowy wskaźnik efektywności	Przedmiot pomiaru	Najnowsza wartość w UE
--------------------------------	-------------------	------------------------

¹²² Eurostat, [Przepływy materiałów i produktywność zasobów](#).

¹²³ Europejska Agencja Środowiska, [Ślad materiałowy Europy](#).

¹²⁷ Komisja Europejska, [system informacji o surowcach](#).

KPI nr 21: Handel z resztą świata jako udział w PKB	Stopień integracji gospodarczej UE z resztą świata.	14,8 % w przypadku towarów (2023) 17,4 % w przypadku towarów (2022) 7,4 % w przypadku usług (2023) 7,8 % w przypadku usług (2022)
KPI nr 22: Eksport towarów i usług jako udział w imporcie reszty świata	Znaczenie gospodarki UE na świecie i jej udział w rynku.	20,4 % w przypadku towarów (2023) 16,1 % w przypadku towarów (2022) 31,9 % w przypadku usług (2023) 33,5 % w przypadku usług (2022)

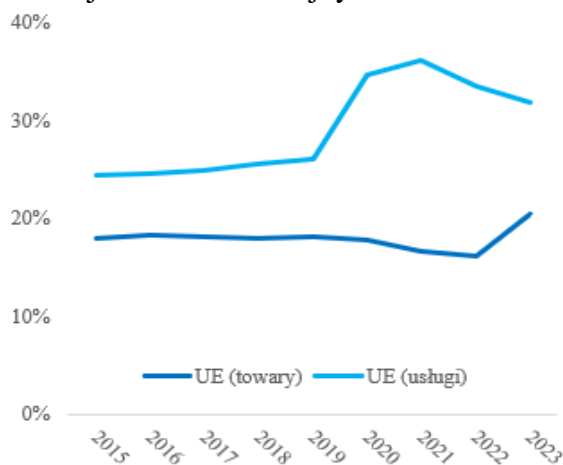
Handel międzynarodowy ma kluczowe znaczenie dla dobrobytu UE. Daje on przedsiębiorstwom możliwość rozszerzenia działalności na arenie międzynarodowej, tworzenia miejsc pracy i dochodów, wspierania wydajności i promowania innowacji. Przyczynia się również do europejskiego bezpieczeństwa gospodarczego poprzez zabezpieczenie i dywersyfikację łańcuchów dostaw, a także import kluczowych czynników produkcji dla europejskich przedsiębiorstw. Otwartość gospodarki UE i gospodarcze znaczenie handlu z resztą świata podwoiły się w ciągu ostatnich 30 lat: handel towarami poza UE wzrósł z 8 % PKB w 1995 r. do 14,8 % w 2023 r., a pozaunijny handel usługami wzrósł z 3 % PKB w 1995 r. do 7,4 % w 2023 r. (KPI nr 21)¹²⁵. W porównaniu z 2022 r. handel wyrażony jako odsetek PKB spadł, w szczególności w odniesieniu do towarów. Odzwierciedlając tendencje w handlu wewnątrzunijnym opisane w sekcji 1.1, handel poza UE utrzymuje się powyżej poziomów z 2021 r. i sprzed pandemii, przy czym wzrost w 2022 r. jest w dużym stopniu związany z wpływem (energii) na ceny. Ilustruje to rysunek 9.

UE czerpie siłę gospodarczą i polityczną ze swojej pozycji światowej potęgi handlowej – numeru jeden na świecie w przypadku eksportu usług i numeru dwa na świecie w przypadku eksportu towarów. Na przestrzeni lat UE pozostaje niezmiennie gospodarką o największym wolumenie eksportu usług, który stopniowo rósł do najwyższego poziomu 36 % światowego importu usług w 2021 r. i spadł w 2023 r. do wielkości nieco poniżej 32 %. W ostatnim dziesięcioleciu odnotowano odwrotną tendencję w eksporcie towarów wyrażonym jako udział w imporcie reszty świata – w UE nastąpił powolny spadek, z wyjątkiem gwałtownego wzrostu z 16 % w 2022 r. do 20 % w 2023 r. (zob. rys. 10, KPI nr 22)¹²⁶.

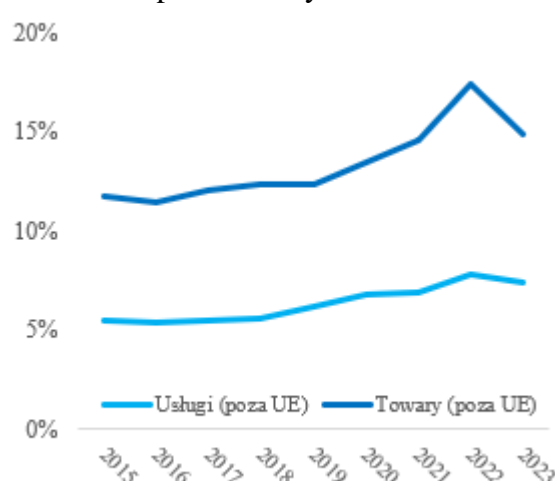
¹²⁵ Eurostat, Międzynarodowy handel towarami ([ext_go](#)); międzynarodowy handel usługami ([ext_ser](#)).

¹²⁶ Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego, baza danych na temat konkurencyjności w przemyśle; bazy danych Banku Światowego; Eurostat; szacunki Komisji Europejskiej.

Rysunek 9: Wymiana handlowa UE z resztą świata jako udział w unijnym PKB.

Rysunek 10: Eksport towarów i usług jako udział w imporcie reszty świata.

Źródła: Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego, baza danych na temat konkurencyjności w przemyśle; bazy danych Banku Światowego; Eurostat; szacunki Komisji Europejskiej.

Tendencje te wylaniają się w związku z szerszymi zmianami w globalnym otoczeniu handlowym. Chociaż nie ma dowodów na strukturalną deglobalizację, znaczenie światowego handlu w stosunku do PKB pozostaje zasadniczo niezmienione od 2013 r. Wynika to częściowo z różnych wstrząsów, takich jak pandemia COVID-19 i napięcia handlowe między Stanami Zjednoczonymi a Chinami. W ostatnich latach podmioty gospodarcze na całym świecie wdrożyły polityki mające na celu poprawę ich bezpieczeństwa gospodarczego i odporności (zob. załącznik 2 dotyczący środków w zakresie odporności stosowanych przez wybrane podmioty o zasięgu globalnym), co prowadzi do globalnej reorganizacji łańcuchów dostaw. Łańcuchy dostaw UE to dynamiczne sieci o znacznej zdolności adaptacji do tego nowego globalnego krajobrazu. Z niedawnej analizy wynika, że istnieją dowody na to, że przywóz do UE jest stale przenoszony od partnerów niebędących stronami umowy¹²⁷ do UE („repatriacja”), partnerów sąsiadujących będących stronami umowy („bliska delokalizacja”) i partnerów niesąsiadujących będących stronami umowy („daleka delokalizacja”), z różną intensywnością¹²⁸. Doprowadziło to zasadniczo do większej dywersyfikacji przywozu do UE.

Umowy handlowe i partnerstwa strategiczne sprzyjają dostępowi do rynków zagranicznych i stwarzają nowe możliwości inwestycyjne. Ma to kluczowe znaczenie zarówno ze względu na ograniczenia w produkcji krajowej niektórych towarów, jak i potencjał unijnych przedsiębiorstw do otwierania nowych możliwości za granicą. W ciągu ostatnich pięciu lat Komisja usunęła 140 barier dla wywozu z UE w ponad 40 państwach, odblokowując w samym 2023 r. dodatkowy wywóz z UE o wartości 6,2 mld EUR¹²⁹.

Jednocześnie istnieje znaczne ryzyko wynikające ze zwiększonych napięć geopolitycznych, nieuczciwych praktyk handlowych i strategicznych zależności, na które

¹²⁷ „Partnerzy będący stronami umowy” obejmują państwa trzecie, z którymi UE zawarła umowy handlowe (obowiązujące lub tymczasowo stosowane) lub partnerstwa na rzecz surowców lub które są sygnatariuszami wspólnego oświadczenia o współpracy w sprawie globalnych łańcuchów dostaw z 2022 r. Pozostałe państwa trzecie (w tym np. Rosję i Chiny) uznaje się za „partnerów niebędących stronami umowy”.

¹²⁸ R. Arjona, W. Connell, C. Herghelegiu (2024): „Ruchy tektoniczne w łańcuchach dostaw: dane empiryczne na temat tego, jak UE wytycza swoją ścieżkę przez fragmentację globalnego handlu”, Komisja Europejska, Single Market Economics Papers nr 28.

¹²⁹ Komisja Europejska, [Wdrażanie i egzekwowanie polityki handlowej UE](#).

narażone są otwarte gospodarki, takie jak gospodarka UE. Widoczny wzrost chińskiego wywozu po bardzo konkurencyjnych cenach, w wielu przypadkach ułatwanego przez subsydia państwowe, może powodować poważne szkody dla segmentów produkcji w UE. Dlatego też UE nałożyła cła na pojazdy elektryczne z Chin¹³⁰. Ponadto wprowadziła nowe rozporządzenie w sprawie subsydiów zagranicznych i wzmocniła ramy monitorowania BIZ w strategicznych obszarach. W załączniku 2 przedstawiono informacje na temat środków w zakresie odporności stosowanych przez wybrane podmioty o zasięgu globalnym¹³¹.

Analiza podatności gospodarki UE na zagrożenia zewnętrzne pokazuje, że UE jest bardziej narażona na zagrożenia handlu zagranicznego niż Chiny, ale mniej niż Stany Zjednoczone. W odniesieniu do wszystkich produktów przemysłowych wskaźnik podatności na zagrożenia zewnętrzne (EXVI)¹³² w przypadku UE wynosi 0,22, Chin – 0,13, a Stanów Zjednoczonych – 0,28. W strategicznych łańcuchach dostaw, takich jak półprzewodniki, technologie neutralne emisyjnie i surowce krytyczne, UE wykazuje największą podatność pod względem surowców (0,28) w porównaniu z półprzewodnikami (0,22) i technologiami neutralnymi emisyjnie (0,18). Na tle jej głównych partnerów handlowych UE wydaje się bardziej narażona na czynniki zewnętrzne we wszystkich trzech konkretnych łańcuchach dostaw w porównaniu z Chinami. W porównaniu ze Stanami Zjednoczonymi UE jest jednak bardziej podatna na zagrożenia jedynie w łańcuchu dostaw półprzewodników. W ciągu ostatniej dekady odnotowano nieznaczny spadek podatności UE na zagrożenia pod względem surowców krytycznych, natomiast podatność na zagrożenia w łańcuchach dostaw półprzewodników i technologii neutralnych emisyjnie utrzymywała się na stosunkowo stabilnym poziomie, jak opisano szczegółowo w części II załącznika 1.

Firmy unijne zgłosiły trudności w dostępie do niektórych towarów w przypadku surowców takich jak stal, miedź, paliwa kopalne, lit itp., a według 37 % przedsiębiorstw były to główne przeszkody¹³³. Inne główne przeszkody to dostęp do półprzewodników i mikroczipów (23 %) oraz innych komponentów, półproduktów i urządzeń (27 %)¹³⁴. Aby zwiększyć dostęp do surowców krytycznych, UE zawarła 14 partnerstw na rzecz surowców, a kolejne partnerstwa są w przygotowaniu¹³⁵. Dzięki strategii Global Gateway¹³⁶ UE nadal wzmacnia powiązania handlowe z ośrodkami wzrostu i zabezpiecza łańcuchy dostaw w kluczowych obszarach.

Podsumowanie

W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono mocne i słabe strony gospodarki UE i omówiono jej konkurencyjność. Wynika z niego, że integracja na jednolitym rynku nadal

¹³⁰ Unijne cła na przywóz pojazdów elektrycznych o napędzie akumulatorowym z Chin.

¹³¹ W załączniku tym przedstawiono kontekst globalny w obszarach handlu i łańcuchów dostaw, przedstawiając środki w zakresie odporności wprowadzone przez USA, Zjednoczone Królestwo, Chiny, Japonię, Indie, Kanadę, Australię, Koreę Południową, Singapur i Tajwan.

¹³² Analiza przeprowadzona za pośrednictwem nowego wskaźnika podatności na zagrożenia zewnętrzne (EXVI) Komisji Europejskiej, zbiorczego indeksu mającego na celu ocenę podatności na zagrożenia zewnętrzne w odniesieniu do różnych produktów, sektorów, łańcuchów dostaw i całej gospodarki. Przedstawia on ilościowo podatność gospodarki na wstrząsy zewnętrzne, a jego wartość określa się w skali od 0 (niska podatność na zagrożenia) do 1 (wysoka podatność na zagrożenia). Wskaźnik opiera się na dwóch filarach: pierwszy z nich skupia się na ryzyku związanym z zależnościami zagranicznymi, badając koncentrację przepływów handlowych i zależność od rynków zagranicznych, natomiast drugi dotyczy ryzyka związanego ze słabą pozycją na rynku światowym, oceniając mocne i słabe strony pod względem konkurencyjności za pomocą różnic cenowych i względnej przewagi komparatywnej.

¹³³ Europejski Bank Inwestycyjny, [badanie EBI dotyczące inwestycji](#).

¹³⁴ Europejski Bank Inwestycyjny, <https://www.eib.org/en/publications/20240179-navigating-supply-chain-disruptions>.

¹³⁵ Komisja Europejska, [Dyplomacja w zakresie surowców](#).

¹³⁶ Komisja Europejska, [Global Gateway](#).

postępuje, ale w wolniejszym tempie. Choć wskaźnik braku zgodności poprawił się, nadal panuje zbyt duża fragmentacja w odniesieniu do towarów i usług, a obciążenie administracyjne jest zbyt wysokie. Istnieje ryzyko, że Europa pozostanie w tyle, jeżeli chodzi o innowacje. Prywatne i publiczne wydatki na badania i rozwój są nadal niższe wydatki konkurentów. Przedsiębiorstwa mają trudności ze zwiększaniem skali działalności, a kapitał wysokiego ryzyka nadal odgrywa znacznie mniejszą rolę niż w konkurencyjnych gospodarkach. Wskaźniki zatrudnienia rosną, ale nadal brakuje wykwalifikowanej siły roboczej. Cyfryzacja postępuje, o czym świadczy upowszechnianie technologii cyfrowych, ale nadal jest to tempo niewystarczające. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku dekarbonizacji przemysłu i systemów energetycznych, a także funkcjonowania w obiegu zamkniętym – odnotowuje się postępy, ale powinny być szybsze. Na konkurencyjność Europy wpływają wysokie ceny energii. Inwestycje publiczne i prywatne nie zawsze są ukierunkowane na najbardziej obiecujące technologie i sektory. Europa korzysta z wysoce otwartej gospodarki, ale strategiczne zależności wymagają uważnego monitorowania.

Istnieje wiele możliwości wzmocnienia długoterminowej konkurencyjności Europy oraz pełnego uwolnienia siły i potencjału jednolitego rynku UE w drodze zdecydowanej reakcji na przedstawione wyzwania i bariery. Należy uporać się z trudnościami, jakie napotykają przedsiębiorstwa w zakresie zwiększania skali działalności, wprowadzania innowacji i zwiększania wydajności. Ponieważ wiele czynników napędzających konkurencyjność jest ściśle ze sobą powiązanych, wspieranie konkurencyjności i dobrobytu Europy będzie wymagało spójnego i strategicznego podejścia, zwłaszcza w trudnym kontekście geopolitycznym.

Roczne sprawozdanie dotyczące jednolitego rynku i konkurencyjności będzie stanowić wkład w dyskusję polityczną na temat konkurencyjności i dobrobytu oraz pomoże w opracowywaniu kolejnych działań w ramach polityki. W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono wspólną diagnozę i wskazano priorytety w zakresie polityki przemysłowej, w szczególności w odniesieniu do przygotowywanego Czystego Ładu Przemysłowego, oraz priorytety polityki w zakresie jednolitego rynku, w szczególności jeśli chodzi o przyszłą strategię jednolitego rynku. W tym kontekście Kompas konkurencyjności określa ramy przyszłych działań w ramach polityki na rzecz wzmocnienia konkurencyjności i wzrostu gospodarczego w Europie. Niniejsze sprawozdanie będzie również stanowić wkład w dyskusje na forum Rady Europejskiej, Rady ds. Konkurencyjności i Parlamentu Europejskiego, a także w dyskusje prowadzone z państwami członkowskimi. Może również posłużyć za punkt wyjścia do ścisłej współpracy i dialogu z zainteresowanymi stronami, w tym z przedsiębiorstwami. Sprawozdanie zostanie wykorzystane w dyskusjach w ramach europejskiego semestru i w dyskusjach dotyczących narzędzia koordynacji konkurencyjności, a także Funduszu Konkurencyjności oraz kolejnych wieloletnich ram finansowych. Podsumowując, niniejsze sprawozdanie umożliwi ścisłe monitorowanie konkurencyjności Europy, tak aby poszczególne podmioty europejskie mogły co roku śledzić postępy i określać priorytety polityki.